Prolog

În vremea aceea, eram redactor cultural la un ziar de mîna a cincea. Secţia de care mă ocupam funcţiona după viziunea despre artă a directorului care, fudulindu-se cu prieteniile ce le avea în branşă, mă obliga să intervievez vedete cunoscute pentru tovărăşiile lor frivole, să recenzez cărţi scrise de foşti detectivi, să scriu note despre circuri ambulante sau să aduc laude deşănţate *hitului* săptămînii, pe care l-ar fi putut zămisli fiul oricărui enoriaş.

Noapte de noapte, visurile mele de a deveni scriitor agonizau în birourile jilave ale redacţiei. Rămîneam acolo pînă în zori, începînd noi şi noi romane, pe care le lăsam baltă la mijlocul drumului, decepţionat de talentul şi de lenea mea. Alţi scriitori de vîrsta mea repurtau numeroase succese în ţară şi cîştigau premii în străinătate: Premiul „Casa de las Américas“[1], premiul „Biblioteca Breve“ al Editurilor Seix Barral[2], Sudamericana şi Primera Plana. Ca un duş rece, invidia era cea care mă mîna mai tare chiar decît dorul de a scrie vreodată o carte pînă la capăt.

În zilele în care îşi are originea această istorie – care, aşa cum îşi vor da seama virtualii mei cititori, începe cu

[1] Cel mai mare premiu literar cubanez, destinat literaturilor hispanoamericane.

[2] Casă editorială din Spania.

entuziasm şi se sfîrşeşte sub efectul unei profunde depresii – directorul observase că viaţa boemă îmi desăvîrşise în mod primejdios paloarea şi hotărîse să mă pună să scriu o notă ce mi-ar fi îngăduit să petrec pe malul mării o săptămînă cu soare, vînt sărat, fructe de mare, peşte proaspăt şi, în treacăt fie zis, relaţii utile pentru viitorul meu. Trebuia să tulbur pacea în care poetul Pablo Neruda vieţuia pe malul mării şi, luîndu-i o serie de interviuri, să fac, pentru depravaţii cititori ai fiţuicii noastre, descrierea a ceva ce, în cuvintele directorului, ar fi fost „geografia erotică a poetului". Pe bune şi pe limba noastră, trebuia să îl determin să vorbească în modul cel mai grafic posibil despre femeile pe care le avusese.

Cazare în hotelurile din Isla Negra[1], diurnă princiară, maşină închiriată de la Hertz şi promisiunea de a-mi împrumuta chiar maşina de scris portabilă Olivetti au fost satanicele argumente cu care directorul m-a convins să duc la bun sfîrşit această afacere murdară. La toate argumentele lui, şi cu idealismul propriu tinereţii, eu mai adăugam unul, mîngîind un manuscris pe care îl întrerupsesem la pagina 28: acela că după-amiezile aveam să scriu cronica despre Neruda şi nopţile, ascultînd murmurul mării, aveam să îmi închei romanul. Mai mult decît atît, mi-am pus în minte ceva ce a devenit o obsesie şi care, în plus, mi-a îngăduit să mă simt nespus de apropiat de Mario Jiménez, eroul meu: să îl conving pe Neruda să scrie o prefaţă pentru romanul meu. Cu un trofeu atît de preţios aveam să bat apoi la uşile Editurii Nascimento şi să obţin *ipso facto* publicarea cărţii mele după atît de multe şi dureroase amînări.

Nevrînd nici să lungesc această prefaţă, nici să încurajez falsele aşteptări ale îndepărtaţilor mei cititori, închei prin a lămuri de pe acum cîteva chestiuni. În primul rînd, romanul pe care cititorul îl are în mînă nu este ceea ce am

[1] Insula Neagră, numele satului unde poetul Pablo Neruda avea o casă de vacanţă.

vrut să scriu la Isla Negra, nici ceva ce aș fi putut începe să scriu pe atunci, ci produsul colateral al asaltului jurnalistic fără succes pe care l-am dat asupra lui Neruda. În al doilea rînd, deși numeroși scriitori chilieni au continuat să soarbă din cupa succesului (printre altele, din cauza unor fraze ca aceasta, după cum mi-a spus un editor), eu am rămas – și continuu să fiu – riguros inedit. În timp ce unii au ajuns maeștri ai povestirii lirice la persoana întîi, ai romanului în roman, ai metalimbajului, ai distorsionării timpurilor și spațiilor, eu am rămas credincios metaforelor uzate din jurnalistică, locurilor comune împrumutate de la *criollistas*[1], adjectivelor zgomotoase și prost înțelese, împrumutate din Borges, și mai ales sînt definitiv ceea ce un profesor de literatură a numit cu scîrbă un narator omniscient. În al treilea și ultimul rînd, savurosul reportaj despre Neruda, pe care cu siguranță că cititorul ar prefera să îl citească în locul iminentului roman ce-l pîndește de pe următoarea pagină și care poate că ar fi deschis alt capitol al anonimatului meu, nu a fost viabil nu din cauza lipsei mele de impertinență, ci a principiilor bardului. Cu o amabilitate pe care mîrșăvia scopurilor mele nu o merita, poetul mi-a explicat că marea sa iubire era actuala lui soție, Matilde Urrutia, și că nu simțea nici un fel de entuziasm sau interes pentru răscolirea „palidului trecut", iar cu o ironie pe care într-adevăr o merita cutezanța mea de a-i solicita prefațarea unei cărți ce încă nu exista, mi-a spus, punîndu-mă la punct, în fața ușii: „Cu mare plăcere, cînd o vei scrie".

Cu nădejdea de a o face, am mai rămas încă multă vreme în Isla Negra, iar pentru a oferi un oarecare sprijin lenei ce mă cuprindea în fiece noapte, după-amiază sau dimineață în fața paginii goale, am hotărît să dau tîrcoale casei poetului și astfel să-i zăresc și pe cei care-i dădeau tîrcoale.

[1] Un *criollo* este fiu sau descendent din europeni, născut în America, pe cînd era teritoriu colonial, mai ales în America Latină. *Criollismo* este ideologia celor care exagerează și exaltă calitățile a tot ceea ce este *criollo*.

Ştiu că numeroşi cititori nerăbdători se vor fi întrebînd cum de un neisprăvit bun de legat ca mine a putut totuşi încheia această carte, oricît ar fi ea de mică. O explicaţie demnă de crezare ar fi aceea că scrierea ei mi-a luat paisprezece ani. Dacă te gîndeşti că, în anii aceştia, Vargas Llosa, de pildă, a publicat *Conversaţie la Catedrala*, *Mătuşa Julia şi condeierul*, *Pantaleón şi vizitatoarele* şi *Războiul sfîrşitului lumii*, acesta este, desigur, un record cu care nu mă mîndresc.

Dar mai există şi o explicaţie complementară, de ordin sentimental. Beatriz González, cu care am luat prînzul de cîteva ori în timpul vizitelor ei pe la tribunalele din Santiago, a dorit ca eu să istorisesc în locul ei povestea lui Mario, „fără să aibă importanţă cît timp vă va lua şi nici cîte veţi inventa". Profitînd de bunăvoinţa ei, am căzut în amîndouă aceste păcate.

În iunie 1969, două pricini pe cît de norocoase, pe atît de vulgare l-au făcut pe Mario Jiménez să-şi schimbe meseria. Prima, lipsa de interes pe care o resimţea pentru pescuitul care-l făcea să se dea jos din pat cu noaptea în cap şi, aproape întotdeauna, tocmai cînd visa iubiri îndrăzneţe, ale căror protagoniste erau mistuitoare frumuseţi de talia celor din paginile ziarului din San Antonio. Acest har, alături de nedezminţita-i simpatie pentru guturaiele, reale sau fictive, cu care îşi rezerva numai pentru sine ziua, sub pretextul că pregăteşte tachelajul bărcii lui taică-său, îi îngăduia să se hîrjonească sub generoasele velinţe de Chiloé[1], desăvîrşindu-şi oniricele idile, pînă cînd pescarul José Jiménez revenea din largul mării, ud leoarcă şi flămînd, iar el îşi mai alina vina, pregătindu-i un prînz cu pîine crocantă, cu spectaculoase salate de roşii cu ceapă, asezonate cu pătrunjel şi coriandru, şi înghiţind o dramatică aspirină în clipa în care sarcasmul tatălui îi pătrundea pînă în măduva oaselor.

– Caută-ţi ceva de lucru, era fraza simplă şi nemiloasă cu care bărbatul îşi puncta privirea acuzatoare, care putea dura chiar şi zece minute şi, în orice caz, nicicînd nu durase mai puţin de cinci.

[1] Arhipelag din Chile.

– Da, tată, răspundea Mario, ştergîndu-se la nas cu mîneca surtucului.

Dacă aceasta era pricina vulgară, cea norocoasă era vesela bicicletă marca Legnano, cu ajutorul căreia Mario schimba zilnic zarea mizeră a micului golf pescăresc pe oarecum măruntul port San Antonio care, prin comparaţie, însă, cu cătunul său, îi apărea impresionant, fastuos şi babilonic. O simplă privire asupra afişelor cinematografice unde apăreau femei cu buze tulburătoare şi tipi duri ce-şi mestecau havanele între dinţii impecabili, îl arunca într-o transă din care ieşea doar după două ore de celuloid, pentru a pedala mîhnit pe drumul de întoarcere la rutina sa, uneori sub ploaia de coastă care îi inspira guturaie epice. Generozitatea tatălui nu era atît de mare, încît acesta să ajungă a-l cocoli şi de aceea, neavînd bani, Mario Jiménez trebuia să se mulţumească cîteva zile pe săptămînă doar cu incursiunile făcute la chioşcurile de reviste vechi pe care le răsfoia, descoperind fotografiile actriţelor sale preferate.

Într-una din acele zile de nemîngîiată hoinăreală, a descoperit pe fereastra oficiului poştal un anunţ căruia, deşi era scris de mînă pe o modestă foaie smulsă dintr-un caiet de matematică, materie la care nu strălucise în vremea şcolii primare, nu i-a putut rezista.

Mario Jiménez nu purtase niciodată cravată, dar înainte de a intra şi-a potrivit gulerul cămăşii de parcă ar fi purtat una şi a încercat cu oarece succes să-şi restrîngă, din două mişcări ale pieptenului, pletele moştenite din fotografiile cu formaţia Beatles.

– Am venit pentru anunţ, i-a recitat el funcţionarului, cu un surîs care făcea concurenţă celui afişat de Burt Lancaster.

– Ai bicicletă? a întrebat plictisit funcţionarul.

Inima şi buzele lui au spus la unison:

– Da.

– Bine, a spus omul curăţîndu-şi ochelarii, pentru că este vorba de un post de poştaş pentru Isla Negra.

– Ce întîmplare! a spus Mario. Locuiesc alături, în golfuleț.

– Asta e foarte bine. Mai rău e că nu ai decît un singur client.

– Doar unul?

– Chiar așa. În golf toți sînt analfabeți. Nu pot citi nici socotelile.

– Și cine e clientul?

– Pablo Neruda.

Mario Jiménez a înghițit ceva ce i s-a părut a fi un litru de salivă.

– Dar asta-i extraordinar!

– Extraordinar? Primește în fiecare zi scrisori cu kilogramul. Să pedalezi cu geanta pe umăr e ca și cum ai duce în spate un elefant. Poștașul care îl deservea s-a pensionat cocoșat ca o cămilă.

– Dar eu n-am decît șaptesprezece ani.

– Și ești sănătos?

– Eu? De fier! Nici măcar un guturai nu am avut vreodată!

Funcționarul și-a lăsat ochelarii să alunece pe nas în jos și l-a privit pe deasupra lor.

– Salariul e de rahat. Ceilalți poștași se descurcă cu bacșișurile. Dar, cu un singur client, abia de-ți va ajunge să mergi la cinema o dată pe săptămînă.

– Vreau postul.

– Bine. Numele meu e Cosme.

– Cosme.

– Trebuie să-mi spui „*don* Cosme".

– Da, *don* Cosme.

– Sînt șeful tău.

– Da, șefu'.

Bărbatul a ridicat pixul albastru, a suflat peste el pentru a înmuia pasta și a întrebat fără să îi arunce vreo privire:

– Numele?

– Mario Jiménez, a răspuns Mario Jiménez cu solemnitate.

Şi, de cum a dat această vitală informaţie, s-a dus la fereastră, a scos anunţul şi l-a înfundat cît mai adînc în buzunarul de la spate al pantalonilor.

Ceea ce nu a izbutit Oceanul Pacific cu răbdarea-i aşijderea eternităţii, a izbîndit simplul şi dulcele oficiu poştal din San Antonio: Mario Jiménez nu numai că se deştepta cu noaptea în cap, fluierînd şi respirînd pe nasul desfundat ca un atlet, ci îşi făcea meseria cu atîta punctualitate, încît bătrînul funcţionar Cosme i-a încredinţat cheia localului, în caz că vreodată s-ar fi hotărît să ducă la împlinire isprava la care visa de mult: să doarmă dimineaţa atît de tîrziu, încît să se facă vremea siestei, apoi să doarmă din nou atît de mult, încît să se facă ora de culcare şi, culcîndu-se, să doarmă atît de bine şi de adînc, încît a doua zi să aibă pentru întîia oară pofta de treabă ce radia din Mario şi pe care el, Cosme, o ignora cu meticulozitate.

Din primul salariu, plătit, după obiceiul chilian, cu o întîrziere de o lună şi jumătate, poştaşul Mario Jiménez şi-a achiziţionat următoarele bunuri: o sticlă de vin vechi Cousiño Macul, pentru tatăl său; un bilet la cinematograf, graţie căruia a savurat *Poveste din Cartierul de Vest* cu Natalie Wood cu tot; un pieptene de oţel german din piaţa din San Antonio, de la un tarabagiu ce-l oferea strigînd: „Germania a pierdut războiul, dar nu şi industria. Piepteni inoxidabili marca Solingen"; şi ediţia Losada a *Odelor elementare* scrise de clientul şi vecinul său, Pablo Neruda.

Îşi pusese în gînd ca, o dată cu scrisorile şi într-un moment în care i s-ar fi părut că bardul era bine dispus, să-i întindă cartea şi să facă rost de un autograf, cu care să se dea rotund în faţa ipoteticelor, dar frumoaselor femei pe care, într-o bună zi, avea să le cunoască la San Antonio sau la Santiago, unde avea să ajungă după al doilea salariu. A fost chiar gata să facă de cîteva ori cele ce-şi pusese în minte, dar i-au stat în cale atît lenea cu care poetul primea corespondenţa şi graba cu care îi dădea bacşişul (uneori mai mare decît cel obişnuit), cît şi expresia lui de bărbat cu privirile abisal pironite în viaţa-i interioară. Într-adevăr, Mario nu s-a putut împiedica să simtă timp de două luni că, ori de cîte ori suna la uşă, poetului îi pierea inspiraţia tocmai cînd era pe pe cale să dea naştere unui vers genial. Neruda lua pachetul cu scrisori, îi dădea doi *escudos* şi îl concedia cu un surîs la fel de lin ca propria-i privire. Din clipa aceea şi pînă la capătul zilei, poştaşul căra *Odele elementare* cu speranţa de a-şi lua într-o zi inima în dinţi. Şi atîta le-a purtat cu el, le-a manevrat şi le-a ţinut pe genunchi sub felinarul din piaţă, pentru a se da intelectual în faţa fetelor ce-l ignorau, că a sfîrşit prin a le citi. Cu acest antecedent în *curriculum*, a crezut că merită o fărîmă din atenţia bardului şi, într-o dimineaţă însorită de iarnă, o dată cu scrisorile i-a strecurat şi cartea, recitînd fraza pe care o exersase în faţa multor vitrine:

– Puneţi-mi o iscălitură, maestre.

Să îi împlinească dorinţa a fost pentru poet o chestiune de rutină, dar, odată dusă la îndeplinire scurta îndatorire, şi-a luat la revedere cu tăioasa politeţe ce-l caracteriza. Mario s-a pus să analizeze autograful şi a tras concluzia că, printr-un „Cu sentimente cordiale, Pablo Neruda", anonimatul său nu pierdea mare lucru. Şi-a pus în minte, deci, să ajungă cu poetul la o legătură care să îngăduie să i se facă într-o zi o dedicaţie în care să figureze, trasate cu simpla cerneală verde a bardului, numele şi prenumele sale: Mario Jiménez. Deşi

cel mai bun i s-ar fi părut un text de genul: „Dragului meu prieten, Mario Jiménez, de la Pablo Neruda". I-a vorbit de dorurile sale telegrafistului Cosme care, după ce i-a amintit că Poşta din Chile le interzicea mesagerilor săi să-şi deranjeze clientela cu cereri atipice, i-a făcut cunoscut că pe o singură carte nu se puteau scrie două dedicaţii. Astfel, în nici un caz nu ar fi fost nobil să îi propună poetului – oricît de comunist ar fi fost el – să îşi şteargă cuvintele pentru a le înlocui cu altele.

Mario Jiménez a considerat observaţia potrivită şi, cînd a primit cel de-al doilea salariu în plic fiscal, a cumpărat, cu un gest ce i s-a părut a fi consecvent, *Noi ode elementare*, în ediţia Losada. O oarece îngrijorare, ce l-a făcut să renunţe la mult visata excursie la Santiago, a fost urmată de teamă, atunci cînd isteţul librar i-a spus: „Iar luna viitoare îţi păstrez *A treia carte a odelor*".

Nici una din cele două cărţi nu a izbutit, cu toate acestea, să primească autograful poetului. O nouă dimineaţă însorită de iarnă, nespus de asemănătoare alteia, pe care nu am descris-o în amănunt mai înainte, a lăsat dedicaţia pradă uitării. Dar nu şi poezia.

Crescut între pescari, tînărul Mario Jiménez nu ar fi bănuit nicicînd că între scrisorile din ziua aceea s-ar fi putut afla cîrligul cu care să îl agațe pe poet. De cum i-a înmînat teancul de corespondență, poetul a descoperit fără greș o scrisoare pe care a început să o deschidă sub ochii lui. Purtarea neobișnuită a bardului, deloc conformă cu seninătatea și discreția lui, l-a îndemnat pe poștaș să dea buzna cu întrebările și – de ce să nu o spunem? – unei prietenii.

– De ce deschideți scrisoarea aceasta înaintea celorlalte?

– Pentru că vine din Suedia.

– Și ce are Suedia atît de nemaipomenit, dacă nu e vorba de suedeze?

Deși pleoapele lui Pablo Neruda erau de neclintit, poetul a clipit.

– Premiul Nobel pentru Literatură, băiete.

– Or să vi-l dea.

– Dacă mi-l dau, nu am să-l refuz.

– Și cîte parale face?

Poetul, care ajunsese în miezul scrisorii, i-a spus fără emfază:

– O sută cincizeci de mii două sute cincizeci de dolari.

Mario a glumit în gînd: „Şi cincizeci de centime", dar din instinct şi-a înfrînat îndărătnica obrăznicie şi, în schimb, a întrebat cu mare eleganţă:

– Şi?

– Hmm?

– Vă dau Premiul Nobel?

– Poate că da, dar anul acesta sînt candidaţi cu şanse mai mari.

– De ce?

– Pentru că au scris cărţi extraordinare.

– Şi celalte scrisori?

– O să le citesc mai tîrziu, a suspinat bardul.

– Ah!

Mario, care presimţea sfîrşitul convorbirii, s-a lăsat cuprins de o absenţă pe măsura celei de care dădea dovadă clientul său preferat şi unic, dar atît de evidentă, încît l-a făcut pe poet să întrebe:

– Ce-ai rămas aşa, pe gînduri?

– Mă gîndeam ce-or fi spunînd celelalte scrisori. Or fi fiind de dragoste?

Bardul cel robust a tuşit.

– Fiule, sînt însurat! Să nu te audă Matilde!

– Iartă-mă, *don* Pablo.

Neruda şi-a băgat mîna în buzunar şi a scos o bancnotă de la capitolul „mai mult decît obişnuit". Poştaşul a spus „mulţumesc", copleşit nu atît de sumă, cît de inevitabila despărţire. Aceeaşi durere a părut a-l ţine în mod îngrijorător nemişcat. Poetul, care se pregătea să intre în casă, s-a văzut obligat să cerceteze pricina acestei nemişcări nemăsurate.

– Ce-i cu tine?

– *Don* Pablo?

– Parcă ai fi un stîlp de telegraf.

Mario a întors capul şi a privit în sus, în ochii poetului:

– Înfipt ca o suliţă?

– Nu, liniştit ca tura de la şah.

– Mai liniştit ca o pisică de porţelan?

Neruda a dat drumul clanţei de la uşa de intrare şi şi-a mîngîiat bărbia.

– Mario Jiménez, am şi cărţi mult mai bune decît *Odele elementare*. Nu se cade să mă supui la tot felul de comparaţii şi metafore.

– *Don* Pablo? Da' astea ce mai sînt?

Poetul şi-a pus o mînă pe umărul băiatului.

– Ca să te lămuresc cît de cît, sînt feluri de a spune un lucru comparîndu-l cu altul.

– Adică cum?

Neruda şi-a privit ceasul şi a suspinat.

– Ei bine, ce vrei să zici tu cînd spui că azi cerul plouă?

– E foarte simplu! Că plouă, desigur!

– Ei bine, asta e o metaforă.

– Şi de ce, dacă e un lucru atît de uşor, are un nume atît de complicat?

– Păi, pentru că numele nu au nici în clin, nici în mînecă cu cît sînt lucrurile de simple sau de complicate. După teoria ta, un lucru mic care zboară nu ar trebui să poarte un nume atît de lung ca *fluture*. Gîndeşte-te că *elefant* are acelaşi număr de litere ca *fluture*, dar că este mult mai mare şi nici nu zboară, a tras Neruda concluzia, vădit vlăguit. Cu ultimele puteri, i-a arătat lui Mario drumul spre micul golf.

Dar poştaşul a spus cu mîndrie:

– Al naibii să fiu dacă nu mi-ar plăcea să fiu poet!

– Fiule, dar în Chile toţi sînt poeţi! E mai original să rămîi poştaş. Cel puţin mergi mult şi nu te îngraşi. În Chile cu toţii sîntem burtoşi.

Neruda pusese din nou mîna pe clanţă şi se pregătea să intre în casă, cînd Mario a spus, privind la zborul unei păsări nevăzute:

– Da, dar dacă aş fi poet, aş putea spune ce vreau.

– Şi ce vrei să spui?

– Păi, tocmai asta e problema. Pentru că, nefiind poet, nu pot să spun.

Bardul şi-a încruntat sprîncenele deasupra liniei nasului:

– Mario?

– *Don* Pablo?

– Îţi spun la revedere şi încui uşa.

– Da, *don* Pablo.

– Pe mîine.

– Pe mîine.

Neruda a mai aruncat o privire celorlalte scrisori şi apoi a întredeschis uşa mare de la intrare. Poştaşul a privit la nori cu braţele încrucişate pe piept. Poetul s-a apropiat de el şi, cu un deget, l-a bătut pe umăr. Fără să-şi schimbe locul, băiatul a continuat să privească.

– M-am întors, pentru că bănuiam că eşti încă aici.

– Am rămas pe gînduri.

Neruda a strîns cu mîna braţul poştaşului şi l-a dus fără şovăială la felinarul de care acesta îşi rezemase bicicleta.

– Şi, ca să gîndeşti, tu stai pe loc? Dacă vrei să fii poet, începe prin a gîndi în mers. Sau eşti ca John Wayne, care nu putea să meargă şi să mestece gumă în acelaşi timp? Acum te duci spre plaja din golf şi, în timp ce priveşti cum marea îşi mişcă valurile, poţi inventa metafore.

– Daţi-mi o pildă.

– Ascultă poemul acesta: „Aici, pe Insulă, marea şi cîtă mare. Mereu dă pe-afară. Spune că da, că nu, că nu. Spune că da, în albastru, în spumă, în galop. Că nu, că nu. Nu poate sta în tihnă. Mă cheamă mare, repetă lovind o piatră, dar nu izbuteşte să o convingă. Atunci, îşi trece peste ea cele şapte limbi verzi ale tot atîtor tigri verzi, ale unor şapte mări verzi, o sărută, o udă, şi se bate cu pumnii în piept, repetîndu-şi numele". Apoi, satisfăcut, s-a oprit: Ce părere ai?

– Ciudat.

– „Ciudat". Da' ce critic sever mai eşti!

– Nu, *don* Pablo. Nu e poemul ciudat. Ci felul cum mă simţeam în timp ce îl recitaţi.

– Dragă Mario, poate că te mai limpezeşti un pic, pentru că nu-mi pot petrece întreaga dimineaţă desfătîndu-mă cu trăncăneala noastră.

– Şi cum vă explicaţi domnia voastră acest lucru? Pe cînd îmi spuneaţi poemul, cuvintele mergeau de colo-colo.

– Păi, la fel ca marea!

– Da, pentru că se mişcau la fel ca marea.

– Acesta e ritmul.

– Şi m-am simţit ciudat, pentru că din cauza neliniştii mi-am pierdut graiul.

– Şi-ai ameţit.

– Ba bine că nu! Eram ca o corabie tremurînd pe vorbele pe care le spuneaţi.

Pleoapele poetului au clipit uşor.

– „Ca o corabie tremurînd pe vorbele mele".

– Păi nu?

– Ştii ce-ai făcut, Mario?

– Ce?

– O metaforă.

– Da' n-are nici o noimă, că mi-a ieşit din întîmplare, chiar aşa.

– Toate imaginile sînt întîmplătoare, fiule.

Mario şi-a dus mîna la inimă, vrînd să ţină sub control freamătul nestăpînit ce-i urcase pînă la limbă şi se zbătea să-şi ia zborul printre dinţi. S-a oprit şi, mişcîndu-şi degetul neobrăzat la cîţiva centimetri de nasul emeritului client, a spus:

– Domnia vostră crede că toată lumea, vreau să spun *întreaga* lume, cu vîntul, mările, copacii, munţii, focul, animalele, casele, deşerturile, ploile...

– ...acum chiar că poţi spune *et caetera*.

– ...şi toţi *etcetera*! Domnia voastră crede că întreaga lume este metafora a ceva?

Neruda a deschis gura, pe cînd bărbia-i robustă părea a i se desprinde de chip.

– V-am întrebat o tîmpenie, *don* Pablo?

– Nu, omule, nici vorbă.

– Pentru că, ştiţi, aţi făcut o strîmbătură ciudată.

– Nu, dar ca să-ţi spun drept am rămas pe gînduri. A dat la o parte dintr-o singură mişcare a mîinii un abur imaginar, şi-a tras pantalonii ce-i alunecau şi, împungînd cu degetul în pieptul tînărului, a spus: Uite ce e, Mario. Să facem o înţelegere. Eu mă duc acum la bucătărie, îmi pregătesc o *omelette* de aspirine ca să pot medita la întrebarea ta, iar mîine o să-ţi spun părerea mea.

– Serios, *don* Pablo?

– Da, omule, da. Pe mîine. S-a întors spre casă şi, ajungînd la intrare, s-a rezemat de lemnul uşii şi şi-a încrucişat răbdător braţele.

– Nu intraţi? a strigat Mario.

– A, nu. De data asta aştept să pleci.

Poştaşul a luat bicicleta de lîngă felinar, a claxonat bucuros şi, cu un surîs atît de larg, încît încăpeau în el şi poetul, şi peisajul, a spus:

– Pe curînd, *don* Pablo.

– Pe curînd, băiatule.

Poştaşul Mario Jiménez a luat de bune cuvintele poetului şi a mers pînă la golfuleţ privind cum se ducea şi venea oceanul. Deşi valurile erau numeroase, amiaza fără pată, nisipul moale şi briza uşoară, nu i-a ieşit nici o metaforă. În el, întreaga elocvenţă a mării era numai muţenie. O afonie atît de energică, că pînă şi pietrele păreau vorbăreţe pe lîngă ea.

Din depărtare, a ajuns pînă la el vuietul unor lovituri metalice şi muzica celebrului Wurlitzer, zgîriind din nou discul *Multă iubire,* interpretat de formaţia Ramblers, a cărui popularitate, stinsă în capitală în urmă cu un deceniu, rămăsese neştirbită în cătun. Ghicind că la depresie avea să se adauge neplăcerea rutinei, a intrat în local dispus să transforme în vin bacşişul poetului, dar a pus stăpînire pe el o beţie mai mare decît cea pe care, în scurta lui viaţă, i-ar fi putut-o provoca oricare alt must: acolo, jucîndu-se cu figurinele albastre şi oxidate, stătea fata cea mai frumoasă pe care îşi amintea să o fi văzut vreodată, chiar de-ar fi pus la socoteală şi actriţele, plasatoarele de la cinematograf, coafezele, elevele de liceu, turistele şi vînzătoarele de discuri. Deşi interesul pentru fete era aproape la fel de mare ca timiditatea lui, din care pricină fierbea în frustrări, de data aceasta a înaintat spre masa de fotbal cu vitejia inconştienţei. S-a oprit în spatele

porţii roşii, a încercat să-şi ascundă, fără nici un rezultat, fascinaţia, urmărind cu priviri săltăreţe cum se ducea şi venea mingea şi, cînd fata a făcut să tune metalul gărduţului băgînd un gol, şi-a ridicat privirea spre ea cu surîsul cel mai seducător pe care l-a putut improviza. Ea a răspuns cordialităţii lui, invitîndu-l cu un gest să preia înaintarea echipei rivale. Mario aproape că nici nu-şi dăduse seama că fata juca cu o prietenă, dar a înţeles lucrul acesta cînd a lovit-o cu şoldul, împingînd-o în apărare. De puţine ori pînă atunci îşi mai dăduse seama că avea o inimă atît de furioasă. Pompa sîngele cu atîta vigoare, încît şi-a trecut mîna peste piept, încercînd să o liniştească. Atunci fata a lovit mingea albă de marginea mesei, a făcut o mişcare ca pentru a o duce în ceea ce fusese cercul din centrul terenului, decolorat de trecerea deceniilor, şi, cînd Mario a început să-şi mişte beţele pentru a o impresiona cu îndemînarea figurinelor sale, a ridicat mingea şi şi-a pus-o între dinţii ce i-au strălucit în acel *patio* umil, ducîndu-l pe poştaş cu gîndul la o ploaie de argint. Imediat şi-a împins spre el bustul strîns într-o bluză cu două numere mai mică decît o cereau sînii ei convingători şi l-a invitat să-i ia mingea din gură. Şovăind între umilinţă şi hipnoză, poştaşul a ridicat nehotărît mîna dreaptă şi, cînd degetele îi erau gata-gata să atingă balonul, fata s-a dat la o parte şi zîmbetu-i ironic i-a lăsat braţul suspendat în aer, de parcă, în mod ridicol, ar fi toastat pentru a-şi aduce omagiul, fără pahar şi fără *champagne*, unei iubiri ce nicicînd nu avea să se nască. Apoi s-a dus spre bar, legănîndu-şi trupul, pe cînd picioarele-i păreau că dansează în ritmul unei muzici mai şerpuite chiar decît a formaţiei Ramblers. Mario n-a avut nevoie de oglindă pentru a ghici că avea chipul roşu şi jilav. Cealalată fată s-a instalat în locul părăsit şi, trimiţînd cu severitate balonul spre ţintă, a încercat să-l scoată din transă. Abătut, poştaşul a ridiat privirea de la minge la ochii noii lui rivale şi, cu toate că în faţa Oceanului Pacific se arătase incapabil de comparaţii şi metafore, şi-a spus furios că jocul

pe care i-l propunea palida ţărăncuţă ar fi mai leşinat ca un dans cu propria soră, mai plicticos ca o duminică fără fotbal şi tot atît de distractiv ca o cursă de melci.

Fără măcar să clipească în semn de bun rămas, şi-a urmat doamna inimii spre tejgheaua barului, s-a trîntit pe un scaun ca într-un fotoliu de cinema şi a privit-o în extaz timp de mai multe minute, pe cînd fata sufla în paharele rustice, aburindu-le şi apoi frecîndu-le cu o cîrpă pe care erau brodate păhărele, pînă deveneau fără pată.

Telegrafistul Cosme avea două principii. Socialismul, pentru care îşi chema subordonaţii la luptă în mod cu totul inutil, de altfel, deoarece toţi erau simpatizanţi sau militanţi, şi folosirea şepcii de poştaş la birou. Îi putea ierta lui Mario pletele încîlcite ce depăşeau cu încăpăţînare proletară tunsoarea celor patru Beatles, blugii pătaţi cu ulei de la angrenajul bicicletei, haina decolorată de zilier şi obiceiul de a se scobi în nas cu degetul mic; dar sîngele începea să îi fiarbă cînd îl vedea sosind fără clop. Astfel încît, cînd poştaşul s-a dus gălbejit spre masa unde se sortau scrisorile, spunîndu-i un stins „bună ziua", l-a oprit punîndu-i degetul în gît, l-a dus pînă la cuierul în care atîrna şapca, i-a îndesat-o pe cap pînă la sprîncene şi doar atunci l-a făcut să repete salutul.

– Bună ziua, şefu'.

– Bună ziua, a tunat.

– Sînt scrisori pentru poet?

– Multe. Şi pe deasupra şi o telegramă.

– O telegramă?

Băiatul a ridicat-o, a încercat să îi întrezărească conţinutul în lumină şi, într-o clipită, a ajuns afară şi a urcat pe bicicletă. Pedala deja, cînd Cosme l-a strigat din uşă, ţinînd restul scrisorilor în mînă:

– Ai uitat celelalte scrisori.

– Le duc mai tîrziu, i-a spus, îndepărtîndu-se.

– Eşti un prost, a strigat *don* Cosme. O să trebuiască să faci două drumuri.

– Ce-ţi pasă, şefu'? O să-l văd pe poet de două ori. În faţa uşii de intrare a casei lui Neruda, uitînd de orice discreţie, s-a atîrnat de funia ce punea în mişcare clopoţelul. Dar poetul nu a apărut nici după ce trăsese de ea timp de trei minute. A rezemat bicicleta de felinar şi a fugit spre pietrele de pe plajă, unde l-a descoperit pe Neruda stînd în genunchi şi scobind nisipul. Am avut noroc, a strigat, în timp ce sărea din piatră în piatră, apropiindu-se. O telegramă!

– Te-ai sculat cu noaptea în cap, băiatule.

Mario a ajuns pînă la el şi i-a dedicat poetului zece secunde de gîfîit înainte de a putea vorbi din nou.

– Şi ce dacă! Am avut mare noroc, pentru că trebuie să stau de vorbă cu domnia voastră.

– Trebuie să fie ceva foarte important. Fornăi ca un cal.

Mario şi-a luat dintr-o singură mişcare sudoarea de pe frunte, a şters telegrama de coapse şi a pus-o în mîna poetului.

– *Don* Pablo, a declarat solemn, sînt îndrăgostit.

Bardul a făcut telegrama evantai, vînturînd-o în dreptul bărbiei.

– Ei bine, a răspuns, nu e chiar aşa grav. Se poate vindeca.

– Se poate vindeca? *Don* Pablo, s-o fi putînd vindeca, dar eu vreau să fiu bolnav. Sînt îndrăgostit, nebun de iubire.

De data aceasta, din vocea poetului, de obicei alinătoare au părut să cadă două pietre, în loc de cuvinte.

– Împotriva cui?

– *Don* Pablo?

– *De* cine, omule?

– O cheamă Beatriz.

– Dante, fir-aş să fiu!

– *Don* Pablo?

– A fost odată un poet care s-a îndrăgostit de o anume Beatriz. Beatricele nasc iubiri nemăsurate. Poştaşul a

vînturat în aer pixul Bic şi a scris ceva cu el în palma stîngă. Ce faci?

– Îmi scriu numele poetului ăla, Dante.

– Dante Alighieri.

– Cu „h".

– Nu, omule, cu „a".

– „A" ca „albăstrea"?

– Ca „albăstrea" sau „arnică".

– *Don* Pablo? Poetul şi-a scos pixul verde, a pus palma băiatului pe piatră şi a scris cu litere pompoase. Cînd a vrut să deschidă telegrama, Mario şi-a dat una cu palma ilustră peste frunte şi a suspinat: *Don* Pablo, m-am îndrăgostit.

– Mi-ai mai spus. Şi cu ce-ţi pot fi de folos?

– Trebuie să îmi daţi o mînă de ajutor.

– La vîrsta mea!

– Trebuie să îmi daţi o mînă de ajutor, pentru că nu ştiu ce să îi spun. De cum o văd în faţa ochilor, îmi pierd graiul. Nu mai pot scoate nici un cuvînt.

– Cum adică? Nu i-ai vorbit?

– Aproape deloc. Am stat şi am tot privit marea, dar nu mi-a trecut prin minte nici o metaforă. Atunci, am intrat într-un local şi mi-am cumpărat o sticlă cu vin. Ei bine, chiar ea mi-a vîndut-o.

– Beatriz.

– Beatriz. Am rămas cu ochii la ea şi m-am îndrăgostit.

Neruda şi-a scărpinat chelia placidă cu celălalt capăt al pixului.

– Aşa de repede!

– Nu, nu chiar atît de repede. Am stat şi am privit-o cam zece minute.

– Şi ea?

– Şi ea mi-a spus: „La ce te uiţi, că n-oi avea bube pe faţă?"

– Şi tu?

– Mie nu mi-a trecut nimic prin minte.

– Nimic, nimic? Nu i-ai spus nici o vorbă?

– Mai mult decît nimic, nimic, nu. I-am spus cinci vorbe.

– Care?

– Cum te cheamă?

– Şi ea?

– Ea mi-a zis „Beatriz González".

– Ai întrebat-o „cum te cheamă". Şi astea fac trei cuvinte. Care au fost celelalte două?

– „Beatriz González".

– Beatriz González.

– Ea mi-a spus „Beatriz González", iar eu am repetat atunci „Beatriz González".

– Uite ce este, băiete, mi-ai adus o telegramă urgentă şi, dacă mai vorbim mult de Beatriz González, îmi putrezeşte vestea-n mînă.

– Atunci, deschideţi-o.

– Ca poştaş, tu ar trebui să ştii că scrisorile aparţin domeniului privat.

– Eu nu v-am deschis niciodată vreo scrisoare.

– N-am zis asta. Dar vreau să spun că fiecare are dreptul să-şi citească scrisorile în linişte, fără spioni şi fără martori.

– Înţeleg, *don* Pablo.

– Mă bucur.

Mario s-a simţit cuprins de o amărăciune mai furioasă decît sudoarea. Cu voce abătută, i-a şoptit:

– La revedere, domnule poet.

– La revedere, Mario.

Bardul i-a întins o bancnotă din categoria „foarte bine", în speranţa de a pune capăt episodului pe calea generozităţii. Dar Mario l-a privit de parcă ar fi fost în agonie şi, dîndu-i-o înapoi, a spus:

– Dacă nu vă e cu supărare, mi-ar plăcea ca, în loc să-mi daţi bani, să-mi scrieţi un poem pentru ea.

Trecuseră mulţi ani de cînd Neruda nu mai fugea, dar acum a simţit nevoia de a-şi lua tălpăşiţa din peisaj, o dată

cu păsările călătoare pe care Bécquer[1] le cîntase cu atîta dulceaţă. Cu iuţeala pe care i-au îngăduit-o anii şi trupul, s-a dus spre plajă, ridicînd braţele spre cer.

– Dar nici măcar nu o cunosc. Un poet are nevoie să cunoască o persoană, pentru a avea inspiraţie. Nu poate veni şi inventa ceva din pămînt, din piatră seacă.

– Uitaţi-vă ce este, domnule poet, l-a urmărit poştaşul. Dacă domnia voastră îşi face atîtea probleme pentru un simplu poem, nu veţi cîştiga nicicînd Premiul Nobel.

Neruda s-a oprit, sufocîndu-se.

– Uite ce e, Mario, te rog să mă ciupeşti, ca să mă trezesc din coşmar.

– Ce vă spuneam eu, *don* Pablo? Domnia voastră sînteţi singurul om din sat care îmi poate întinde o mînă de ajutor. Toţi ceilalţi sînt pescari şi nu ştiu să spună nimic.

– Dar pescarii aceştia s-au îndrăgostit şi ei şi au izbutit să le spună cîte ceva fetelor pe care le plăceau.

– Capete de peşti!

– Dar le-au curtat şi s-au însurat cu ele. Taică-tău cu ce se ocupă?

– Păi, e pescar.

– Ei vezi? Trebuie că odată şi odată o fi stat de vorbă cu maică-ta, pentru a o convinge să se mărite cu el.

– *Don* Pablo, nu ţine comparaţia, pentru că Beatriz e mult mai frumoasă ca mama.

– Dragul meu Mario, nu mă lasă inima să nu citesc telegrama. Îmi dai voie?

– Cu mare plăcere.

– Mulţumesc.

Neruda a vrut să dezlipească plicul, dar a reuşit doar să îl rupă. Ridicîndu-se în vîrful picioarelor, Mario a încercat să întrezărească mesajul peste umărul lui.

– Nu e din Suedia, nu?

[1] Aluzie la poemul *Vor reveni întunecatele rîndunele*, scris de poetul romantic spaniol Gustavo Adolfo Bécquer.

– Nu.

– Domnia voastră credeţi că veţi primi Premiul Nobel anul acesta?

– Nici nu mă mai interesează lucrul acesta. Mi se pare enervant să-mi văd numele apărînd în concursuri anuale, de parcă aş fi cal de curse.

– Atunci cine a trimis telegrama?

– Comitetul Central al Partidului. Poetul a făcut o pauză dramatică. Băiete, din întîmplare, azi nu este marţi treisprezece?

– Veşti proaste?

– Mai rele nici că se poate! Mi se propune să candidez la Preşedinţia Republicii!

– *Don* Pablo, dar asta e nemaipomenit!

– E nemaipomenit să fii propus. Dar, dacă mă aleg?

– Bineînţeles că veţi fi ales. Pe domnia voastră vă cunoaşte toată lumea. În casa tatălui meu se află o singură carte şi aceea este scrisă de domnia voastră.

– Şi ce-i cu asta?

– Cum adică ce-i cu asta? Dacă tatăl meu, care nu ştie nici să scrie, nici să citească, are o carte scrisă de domnia voastră, asta înseamnă că vom cîştiga.

– „Vom cîştiga"?

– Desigur, eu oricum voi vota cu domnia voastră.

– Îţi mulţumesc pentru ajutor. Neruda a îndoit rămăşiţele pămînteşti ale telegramei şi le-a îngropat în buzunarul de la spate al pantalonilor. Poştaşul îl privea cu nişte ochi umezi, care bardului i-au amintit de un pui de căţel sub burniţa din Parral. Fără nici o expresie pe chip, a spus: Acum să mergem la locantă ca să o cunoaştem pe faimoasa Beatriz González.

– Glumiţi, *don* Pablo.

– Ba vorbesc serios. Mergem la bar, încercăm un vinişor şi tragem cu ochiul la iubită.

– O să moară de emoție, dacă ne vede împreună. Pablo Neruda și Mario Jiménez bînd vin împreună la locantă! Moare!

– Asta ar fi foarte trist. În loc de poem, ar trebui să-i scriu un epitaf. Bardul a început să meargă cu energie, dar, văzînd că, prostit, Mario rămînea în urmă pe linia orizontului, s-a întors și i-a spus: Acum ce mai e?

Alergînd, poștașul a ajuns imediat lîngă el și l-a privit drept în ochi:

– *Don* Pablo, dacă mă-nsor cu Beatriz González, ați accepta să ne fiți naș?

Neruda și-a mîngîiat bărbia perfect rasă, s-a prefăcut că se gîndește ce să răspundă și apoi și-a dus hotărît un deget la frunte:

– După ce ne bem vinul la locantă, vom lua o hotărîre asupra celor două chestiuni.

– Care două?

– Președinția Republicii și Beatriz González.

Cînd l-a văzut pe Pablo Neruda intrînd în locantă însoţit de un tînăr necunoscut, care părea mai mult că era ancorat de geanta-i de piele decît că o purta în spate, pescarul a hotărît să atragă atenţia noii chelneriţe şi parţial distinsei asistenţe.

– Caută!

Nou-sosiţii s-au aşezat pe două scaune în faţa tejghelei străjuite de o fată de vreo şaptesprezece ani, cu părul şaten răsucit şi răsfirat de briza mării, ochi castanii trişti şi siguri, rotunzi ca vişinele, gîtul înclinat spre sînii maliţios strînşi sub bluziţa aceea albă cu două numere mai mică decît era necesar, două sfîrcuri tulburătoare, deşi acoperite, şi o talie din cele pe care le strîngi în braţe pentru a dansa tangouri pînă cînd zorii şi vinul se ostoiesc. După numai o clipă, fata a lăsat tejgheaua şi s-a strecurat printre mesele din sală, înaintea epifaniei acelei părţi a trupului ce-i susţinea atributele. E bine de ştiut că baza taliei i se deschidea într-o pereche de şolduri ameţitoare, împodobite cu o minifustă ce atrăgea atenţia asupra picioarelor; după ce lunecau asupra genunchilor arămii, privirile oricui dansau lin peste o pereche de picioare desculţe, rustice şi rotunde, iar de acolo pielea le obliga să revină minuţios asupra fiecărui segment, pînă ajungeau din nou la ochii ei castanii, care ştiuseră să treacă de la melancolie la maliţie de cum priviseră la masa oaspeţilor.

– Regele fotbalului de masă, a spus Beatriz González, sprijinindu-şi degetul mic pe muşamaua care acoperea masa. Ce luaţi? Mario şi-a înfipt privirea în ochii ei şi, timp de aproape jumătate de minut, a încercat să primească de la propriu-i creier informaţiile minimale necesare pentru a putea supravieţui traumei care îl copleşea: cine sînt, unde sînt, cum se respiră, cum se vorbeşte. Deşi fata a repetat „Ce luaţi?", bătînd darabana pe masă cu întreg taraful degetelor ei delicate, Mario Jiménez nu a izbutit decît să-şi desăvîrşească tăcerea. Atunci, Beatriz González şi-a îndreptat privirea autoritară spre însoţitorul acestuia şi, modulîndu-şi vocea cu limba ce-i fulgera printre dinţii minunaţi, a pus o întrebare pe care, în alte împrejurări, Neruda ar fi luat-o drept una de rutină: Şi ce doriţi să luaţi?

– Acelaşi lucru, a răspuns bardul.

Două zile mai tîrziu, un camion zelos şi tapetat cu afişe purtînd, alături de chipul bardului, inscripţia „Neruda preşedinte", a izbutit să-l scoată din vizuină. Poetul şi-a rezumat impresiile în *Jurnal*: „Viaţa politică a venit ca un tunet să mă răpească muncii. Mulţimea mi-a fost ca o lecţie de viaţă. Pot să mă apropii de ea cu inerenta timiditate a poetului, cu teama timidului, dar, odată ajuns în mijlocul ei, mă simt transfigurat. Sînt parte a majorităţii esenţiale, sînt încă o frunză a marelui arbore omenesc".

O frunză tristă din arborele acela s-a grăbit să îi ureze drum bun: poştaşul Mario Jiménez. Nu s-a alinat nicicînd poetul; după ce l-a îmbrăţişat, i-a dăruit, cu oarece pompă, ediţia Losada a *Operelor* sale *Complete* pe hîrtie de biblie şi în două volume legate în piele roşie. Strîngerea de inimă nu i-a dispărut nici la citirea dedicaţiei care altă dată ar fi depăşit orice speranţă: „Prietenului şi tovarăşului meu apropiat, Mario Jiménez, Pablo Neruda".

A privit cum camionul o lua pe poteca bătătorită şi a dorit ca pulberea pe care o ridica să se pună pentru totdeauna pe el ca pe un cadavru robust.

Credincios poetului, a jurat să nu îşi ia viaţa înainte de a fi citit fiecare dintre cele trei mii de pagini. Primele cincizeci le-a terminat la umbra clopotniţei, pe cînd marea, care îi

inspirase poetului atîtea imagini strălucitoare, îi distrăgea atenţia ca un sufleor monoton, cu refrenul: „Beatriz González, Beatriz González".

Timp de vreo două zile, a dat tîrcoale locantei, ducînd cu el cele două volume legate de ghidonul bicicletei şi un caiet marca Torre, cumpărat de la San Antonio, în care îşi propusese să noteze imaginile pe care poate că citirea asiduă a liricii torenţiale a maestrului l-ar fi ajutat să le conceapă. În tot acest răstimp, pescarii l-au văzut istovindu-se cu creionul, pierzîndu-şi vlaga la buza oceanului, fără să ştie că băiatul acoperea foile de hîrtie cu cercuri şi triunghiuri neobrăzate, a căror lipsă de conţinut era însăşi radiografia imaginaţiei lui. Au fost de ajuns acele puţine ore pentru ca în jurul micuţului golf să se răspîndească zvonul că, de cum plecase Neruda din Isla Negra, poştaşul Mario Jiménez se îndărătnicea să-i moştenească sceptrul. Ocupat în plan profesional cu minuţioasa-i disperare, nu şi-a dat seama nici de glume, nici de zeflemeli, pînă cînd, într-o după-amiază în care, aşezat pe digul unde pescarii îşi vindeau fructele de mare, răsfoia ultimele pagini din *Extravagario*, a sosit o camionetă cu megafoane care, printre hîrîituri, emitea lozinca: „Să punem capăt marxismului cu candidatul chilian Jorge Alessandri", nuanţată de alta nu tot atît de ingenioasă, dar cel puţin sigură: „Un bărbat cu experienţă în guvern: Jorge Alessandri Rodríguez". Doi bărbaţi îmbrăcaţi în alb au coborît din vehiculul zgomotos şi s-au apropiat de grup surîzînd din plin, dar nu şi acolo unde lipsa dinţilor nu favoriza risipa. Unul dintre ei era deputatul Labbé, reprezentantul în zonă al dreptei, care în ultima campanie promisese să electrifice micul golf şi care încet-încet se apropia de ducerea la împlinire a jurămîntului său, aşa cum o indica inaugurarea unui semafor deconcertant – cu toate că avea cele trei culori reglementare – la răscrucea pe unde treceau camionul ce aduna peştele, bicicleta Lagnano a lui Mario Jiménez, măgarii, cîinii şi găinile ameţite.

– Iată-ne aici, la lucru pentru Alessandri, a spus, în timp ce întindea manifeste întregului grup.

Pescarii le-au luat cu politeţea pe care le-o insuflaseră anii de luptă de partea stîngii şi analfabetismul, au privit fotografia bătrînului fost mandatar, a cărui expresie se potrivea cu practicile şi predicile lui austere, şi le-au pus în buzunarele de la cămăşi. Doar Mario i-a dat-o înapoi.

– Eu voi vota cu Neruda, i-a spus.

Deputatul Labbé şi-a lăbărţat zîmbetul de la Mario la grupul pescarilor. Toţi erau plini de simpatie pentru Labbé. Poate că Alessandri însuşi ştia lucrul acesta şi de aceea îl trimitea în campanie printre pescarii eruditi în cîrlige de undiţă şi în ocolirea lor pentru a vîna.

– Neruda, a repetat Labbé, ca şi cum silabele ce formau numele bardului ar fi trecut prin fiecare dintre dinţii săi, Neruda este un mare poet. Dar, domnilor, sincer vorbind, nu îl văd ca preşedinte al Chile. Apoi, hărţuindu-l pe Mario cu manifestul, i-a spus: Citeşte-l, omule! Poate că te convingi. Poştaşul a îndoit hîrtia şi a pus-o în buzunar, în timp ce deputatul se apleca, răscolind scoicile din coşul pus pe jos. Cu cît dai duzina?

– Pentru dumneavoastră, cu o sută cincizeci!

– O sută cincizeci! La banii ăştia ar trebui să dau de cîte-o perlă în fiecare scoică! Pescarii au rîs, molipsindu-se de aerul firesc al lui Labbé; de hazul bogătanilor chilieni ce fac plăcută atmosfera oriunde se opresc. Deputatul s-a ridicat, s-a depărtat cu doi paşi de Mario şi, luînd cu sine simpatia pentru surîsu-i lăţit pînă aproape de fericire, i-a spus destul de tare pentru ca nimeni să nu se poată plînge că nu l-a auzit: Am auzit că ai dat în boala poeziei. Se spune că îi faci concurenţă lui Pablo Neruda. Hohotele pescarilor au izbucnit la fel de repede cum i s-a întins roşeaţa pe piele lui Mario: s-a simţit intimidat, redus la tăcere, sufocat, tulburat, nimicit, bădăran, mitocan, roşcat, roşu, stacojiu, cîrmîziu, cinabriu, purpuriu, jilav, abătut, lipicios, sfîrşit. De data

aceasta, cuvintele au ajuns la mintea lui, dar au fost: „Vreau să mor". Chiar atunci, făcînd un gest princiar, deputatul i-a poruncit asistentului să scoată ceva din servieta de piele. Şi a apărut, strălucind sub soarele din micul golf, un album legat în piele albastră, pe care erau desenate cu praf de aur două litere a căror nobilă textură aproape că făcea să pălească pielea de primă calitate de la ediția Losada a bardului. Ochii lui Labbé au exprimat o adîncă iubire cînd i-a întins albumul, spunîndu-i: Ia-l, băiete. Şi scrie-ți în el poemele.

Lină și delicioasă, roșeața i s-a șters de pe piele de parcă ar fi venit un val proaspăt să-l salveze și briza să-l usuce, și viața ar fi fost, dacă nu frumoasă, cel puțin suportabilă. A tras aer în piept, suspinînd adînc, și cu un zîmbet proletar, dar nu mai puțin simpatic decît al lui Labbé, a spus în timp ce-și trecea degetele pe fina suprafața de piele albastră:

– Mulțumesc, domnule Labbé.

Filele albumului erau atît de mătăsoase şi albul lor atît de imaculat, încît Mario Jiménez a găsit în aceasta pretextul fericit pentru a nu scrie în el. Abia după ce-şi va fi scris ciornele pe maculatorul Torre, avea să ia iniţiativa de a-şi dezinfecta mîinile cu săpun Flores de Pravía şi de a alege dintre metafore pentru a le transcrie numai pe cele mai bune, cu un pix verde ca acelea pe care le istovea bardul. Nerodnicia i-a fost, în săptămînile următoare, invers proporţională cu faima de poet. Vestea că poştaşul cocheta cu muzele se răspîndise într-atît, încît a ajuns pînă la telegrafist, care l-a somat să recite cîteva versuri la o manifestare cultural-politică organizată de Partidul Socialist la San Antonio. Poştaşul a acceptat să recite *Odă vîntului* de Neruda, iar evenimentul i-a adus mici ovaţii şi rugămintea ca la alte adunări să distreze militanţii şi simpatizanţii cu *Odă pentru ciorbiţa de ţipar de mare*. Pe loc, telegrafistul şi-a propus să organizeze noua adunare printre pescarii din port.

Nici apariţiile în public, nici lenea pe care o încuraja faptul că nu avea cui să mai ducă scrisori nu i-au stins dorul de a o întîlni pe Beatriz González, a cărei frumuseţe din zi în zi mai mare ignora urmările pe care progresele ei le aveau asupra poştaşului.

Dar cînd în sfîrșit a învățat pe de rost o generoasă cantitate de versuri ale bardului și și-a propus să le folosească pentru a o da gata, poștașul s-a lovit de o instituție temută în Chile: soacrele. Într-o dimineață cînd, stînd sub felinarul din colț, se făcea că nu o așteaptă, a văzut-o pe Beatriz deschizînd poarta casei și s-a repezit spre ea pronunțîndu-i numele ca pe o rugăciune, dar mama ei și-a făcut intrarea în scenă, făcîndu-l să se simtă ca o insectă, și i-a spus „bună ziua" cu o voce care neîndoios însemna: „Șterge-o!".

A doua zi, a optat pentru strategia diplomatică și, pe cînd adorata lui nu era în locantă, s-a dus la bar, a pus geanta pe tejghea și i-a cerut mamei o sticlă de vin de marcă, pe care a strecurat-o printre scrisori și tipărituri. După ce și-a dres glasul, a aruncat locantei o privire de parcă ar fi văzut-o pentru prima oară și a spus:

– E frumos localul.

Mama lui Beatriz a răspuns politicos:

– Nu v-am ceru' părerea.

Mario și-a pus ochii pe geanta de piele, dorind să se afunde în ea, pentru a ține tovărășie sticlei. Și-a dres vocea din nou:

– S-au adunat multe scrisori pentru Neruda. Eu i le duc, ca să nu se piardă.

Femeia și-a încrucișat brațele și, ridicîndu-și nasul ursuz, a spus:

– Ei bine, da' la ce-mi spui mie toate astea? Sau poa' că vre' să intrați în vorbă?

În aceeași zi pe la apusul soarelui, pe cînd soarele portocaliu făcea deliciul ucenicilor de barzi și al îndrăgostiților, fără să-și dea seama că mama fetei îl privea din balconul casei sale și stimulat de acest dialog frățesc, Mario a mers pe urmele lui Beatriz pe plajă și, odată ajuns la stînci, i-a vorbit cu inima pe buze. La început vehement, dar apoi, de parcă el ar fi fost o marionetă și Neruda ventrilocul ei, a atins cursivitatea care a îngăduit imaginilor să se țeasă în mod

atît de fermecător, încît convorbirea sau mai bine zis recitalul s-a prelungit pînă cînd întunericul a fost deplin.

Cînd Beatriz s-a întors de la stînci drept la locantă şi, somnambulă, a luat de pe o masă sticla de vin pe jumătate goală pe care doi pescari tocmai o goleau, fredonînd boleroul *La vela*[1] de Roberto Lecaros, şi i-a lăsat cu gura-căscată, pentru a pleca apoi cu blestemata de băutură spre casă, mama şi-a spus că era timpul să închidă, i-a iertat pe cei doi clienţi de plata pentru ceea ce nu consumaseră, i-a condus pînă la uşă şi a pus lacătul. A găsit-o pe Beatriz în odaia bătută de vîntul toamnei, stînd pe saltea în penumbra înceţoşată, cu privirea hărţuită de luna plină şi strîmbă.

– Ce faci? a întrebat-o.

– Mă gîndesc.

Dintr-o singură mişcare a acţionat întrerupătorul şi lumina i-a invadat chipul singuratic.

– Dacă-i pe-aşa, vreau să văd cum arăţi cînd gîndeşti. Beatriz şi-a acoperit ochii cu mîinile. Şi cu fereastra deschisă în plină toamnă.

– E odaia mea, mamă.

– Dar pe doctor îl plătesc eu. Să spunem lucrurilor pe nume, fato. Cine-i?

– Îl cheamă Mario.

– Şi cu ce se ocupă?

– E poştaş.

– Poştaş?

– Da, nu i-ai văzut geanta?

– Ba cum să nu i-o fi văzut. Şi-am mai văzut şi la ce-i serveşte. Să bage-n ea o sticlă cu vin.

– Da' terminase de dus scrisorile.

– Şi cui duce scrisori?

– Lui *don* Pablo.

– Neruda?

[1] Lumînarea (sp.).

– Păi sînt prieteni.

– Ţi-a spus el asta?

– Eu i-am văzut împreună. Ieri au stat de vorbă în locantă.

– Ce-au vorbit?

– Politică.

– A, mai e şi comunist pe deasupra!

– Mamă, Neruda va fi preşedintele ţării.

– Fata mea, dacă tu crezi că sînt tot una poezia şi politica, nu peste multă vreme ai să fii mamă fără să fii nevastă. Ce ţi-a zis?

Beatriz avea cuvîntul pe vîrful limbii, dar l-a mai mestecat cîteva clipe cu saliva ei caldă.

– Metafore. Mama a apucat para ornamentală a rusticului pat de bronz şi a strîns-o pînă s-a convins că ar fi putut-o topi în mînă. Ce-i cu tine, mamă? La ce te gîndeşti?

Femeia a venit lîngă fiică-sa, s-a lăsat moale pe pat şi i-a spus cu voce vlăguită:

– Nu te-am auzit niciodată spunînd un cuvînt atît de lung. Ce „metafore" ţi-a spus?

– Mi-a spus... Mi-a spus că zîmbetul mi se întinde pe chip ca un fluture.

– Şi mai ce?

– Ei bine, cînd a spus asta, eu am rîs.

– Şi atunci?

– Atunci a spus ceva de rîsul meu. A spus că rîsul meu e o rază, o lance care se dezghioacă, o apă care izbucneşte. A mai spus că e un val de argint neaşteptat.

Femeia şi-a trecut limba tremurătore peste buze, umezindu-le.

– Şi tu ce-ai făcut atunci?

– Am tăcut.

– Şi el?

– Ce mi-a mai zis?

– Nu, fată. Ce ţi-a mai făcut! Pentru că poştaşul tău trebuie că are şi mîini pe lîngă gură.

– Nici nu m-a atins. A spus că era fericit să stea întins alături de o tînără pură, ca pe malul unui ocean alb.

– Şi tu?

– Eu l-am privit.

– Şi el?

– Şi el m-a privit. Şi apoi nu m-a mai privit în ochi şi un timp mi-a privit părul, fără să rostească nimic, de parcă ar fi căzut pe gînduri. Şi atunci mi-a spus: „nu am timp să îţi laud pletele, căci trebuie să număr şi să laud firele unul cîte unul".

Mama s-a ridicat în picioare, şi-a încrucişat palmele pe piept, orizontale precum tăişul ghilotinei.

– Fata mamii, nu-mi mai povesti nimic. Asta e o situaţie nespus de cu primejdie. Toţi bărbaţii care mai întîi te ating cu vorba ajung mai apoi să te atingă şi cu mîinile.

– Da' ce-au rău în ele cuvintele!? a exclamat Beatriz, îmbrăţişîndu-şi perna.

– Cel mai rău drog e bla-bla-ul. Pentru că te face pe tine, hangiţă de ţară, să te simţi ca o prinţesă veneţiană. Şi apoi, cînd vine momentul adevărului, cînd revii la realitate, pricepi că vorbele sînt un cec fără acoperire. Prefer de o mie de ori un beţiv care îţi dă o palmă peste fund la bar unuia care îţi spune că surîsul tău zboară mai sus decît fluturii!

– Se *întinde* ca fluturii! a sărit Beatriz.

– Ce mi-e că zboară, ce mi-e că se întinde, tot aia! Şi ştii de ce? Pentru că în spatele vorbelor nu e nimic. Artificii care se pierd în aer.

– Cuvintele pe care mi le-a spus Mario nu s-au stins în aer. Le ştiu pe de rost şi, cînd lucrez, îmi place să mă gîndesc la ele.

– Mi-am dat eu seama de asta. Mîine îţi faci bagajul şi te duci cîteva zile la unchiul din Santiago.

– Nu vreau.

– Puţin îmi pasă de ce vrei tu. Dar situaţia e cu primejdie.

– Şi ce-i aşa de grav că mi-a vorbit un băiat! Asta li se întîmplă tuturor fetelor!

Mama şi-a înnnodat şalul.

– În primul rînd se vede de la o poştă că-ţi spune lucruri copiate din Neruda.

Beatriz şi-a îndoit gîtul şi a privit spre perete de parcă acesta ar fi fost însăşi zarea.

– Nu, mamă! Mă privea şi cuvintele îi ieşeau ca păsările din gură.

– „Ca păsările din gură". Chiar astă seară să-ţi faci bagajul şi pleci la Santiago! Ştii cum se cheamă cînd cineva zice vorbele altuia şi se face că nu e aşa? Plagiat! Şi Mario al tău poate nimeri la închisoare pentru că îţi tot spune... metafore! Chiar eu am să îl chem pe poet la telefon şi am să-i spun că poştaşul îi fură versurile.

– Da' cum ţi s-a năzărit, femeie, că lui *don* Pablo o să îi pese de asta?! Candidează la preşedinţia Republicii, probabil că îi vor da Premiul Nobel, şi dumneata te duci la el cu bîrfa pentru două metafore.

Femeia şi-a trecut degetul mare peste nas cu gestul boxerilor profesionişti.

– „Două metafore". Nu te uiţi la tine? A luat-o pe fată de ureche şi a tras-o în sus, pînă au ajuns nas în nas.

– Mamă!

– Eşti udă ca o plantă. Ai oftică, fată, şi asta se vindecă numai cu leacuri. Minciuni sau călătorii. A lăsat urechea fetei, a scos valiza de sub pat şi a deschis-o pe saltea. Hai, fă-ţi bagajul!

– Nici gînd! Aici rămîn!

– Fetiţa mamii, rîurile aduc pietre şi vorbele copii. Bagajul!

– Ştiu eu cum să-mi port de grijă!

– Nici că ştii s-o faci! Cum te văd şi cum mă vezi, ai să sfîrşeşti rozîndu-ţi unghiile. Şi aminteşte-ţi că eu l-am citit pe Neruda cu mult înaintea ta. De parcă n-aş ştii că, atunci cînd bărbatul e stîrnit, pînă şi ficatul lui face poezie.

– Neruda e o persoană serioasă. Va fi preşedinte!

– Cînd e vorba de pat, nu e nici o deosebire între un preşedinte, un popă sau un poet comunist. Ştii cine a scris „iubesc iubirea năierilor ce sărută şi pleacă. Făgăduiala-şi lasă şi nu se mai întorc“?

– Neruda!

– Păi sigur că Neruda! Şi tu rămîi ca o zambila!

– Pentru că eu n-aş face atîta caz de un sărut!

– De un sărut nu, dar sărutul e scînteia ce iscă incendiul. Uite un alt vers de Neruda: „Iubesc iubirea ce se-mparte în sărutări, patul şi pîinea“. Adică, fata mamii, ca s-o spunem p'a dreaptă, chestia asta e chiar cu mic dejun la pat.

– Mamă!

– Şi pe urmă, poştaşul tău o să-ţi recite nemuritorul poem nerudian pe care eu mi l-am scris în album chiar la vîrsta ta, domnişoară: „Nu-l vreau, iubito, pentru ca nimic să nu ne ancoreze şi nimic să nu ne lege“.

– Asta nu am înţeles-o. Mama a desenat cu mîinile un globuşor imaginar, ce începea să crească deasupra buricului, ajungea la zenit la nivelul burţii şi apunea acolo unde încep coapsele. A însoţit mişcarea aceea fluidă cu sunetul sincopat al fiecărei silabe a versului: „Nu-l-vreau-iu-bi-to-pen-tru-ca-ni-mic-să-nu-ne-an-co-re-ze-şi-ni-mic-să-nu-ne-le-ge“. Stupefiată, fata a urmărit voluminoasa mişcare a degetelor mamei şi, inspirată de semnul văduviei din jurul inelarului ei, a întrebat cu vocea mică a unei păsări: Inelul?

După moartea celui ce fusese soţul său legitim şi tatăl lui Beatriz, femeia jurase să nu mai plîngă niciodată în viaţă pînă cînd în familie nu avea să existe un defunct tot atît de iubit. Dar, de data aceasta, cel puţin o lacrimă a fost gata-gata să-i iasă din cornee.

– Da, fetiţo, inelul! Fă-ţi bagajul liniştită, şi gata!

Fata şi-a muşcat perna şi apoi, arătînd că dinţii ei puteau nu numai să seducă, ci şi să rupă atît pînză, cît şi carne, a strigat:

– Dar asta e chiar ridicol! Pentru că un bărbat mi-a spus că surîsul îmi flutură pe față ca un fluture, să plec tocmai la Santiago!

– Nu face pe proasta! a izbucnit mama, la rîndul ei. *Acum* surîsul ți-e fluture, dar mîine țîțele îți vor fi două porumbițe ce vor să fie alintate, sfîrcurile două boabe de zmeură mustind de suc, limba-ți va fi un dulce covor al zeilor, fundul velatura unei corăbii, iar lucrul acela ce-ți fumegă acum între picioare va fi forja neagră tuci unde se bate semețul oțel al rasei. Noapte bună!

Mario a hoinărit o săptămînă, înghiţindu-şi metaforele. Beatriz ba era închisă în odaia ei, ba ieşea la cumpărături sau la plimbare pînă la stînci cu ghearele mamei prinse de braţ. Le urmărea de la mare distanţă, ascunzîndu-se printre dune, cu convingerea că prezenţa lui era o stîncă-n ceafa doamnei. Ori de cîte ori fata se-ntorcea către el, femeia o răsucea la loc, trăgînd-o de ureche cu un gest care, deşi protector, nu era mai puţin dureros.

După-amiezele, fără să intre în locantă, asculta neconsolat *La vela*, nădăjduind că vreo umbră avea să i-o aducă îmbrăcată cu fusta scurtă pe care năzuia să i-o ridice pînă sus de tot cu vîrful limbii. Cu mistică juvenilă, a luat hotărîrea de a nu-şi mai alina pe nici o cale manuală erecţia credincioasă şi în neîntreruptă creştere, pe care ziua şi-o ascundea sub volumele bardului, iar noaptea şi-o interzicea pînă la tortură. Îşi imagina, cu un romantism demn de iertare, că ori de cîte ori dăltuia vreo metaforă, suspina sau îşi închipuia încă de pe atunci cum îl mîngîia limba ei pe lobii urechilor sau între coapse, o forţă cosmică îi nutrea sperma. Cu hectolitri din lichidul astfel îmbunătăţit, avea să o fericească pe Beatriz, aducînd-o în stare de levitaţie, chiar în ziua cînd Dumnezeu s-ar fi hotărît să-şi dovedească existenţa, punîndu-o în braţele

lui fie pe calea unui infarct miocardic al mamei, fie printr-o răpire famelică.

Tocmai în duminica acelei săptămîni, același camion roșu, care îl luase cu două luni în urmă, l-a adus pe Neruda înapoi la refugiul său din Isla Negra. Acum însă, vehiculul era căptușit cu afișele unui bărbat cu chip de tată sever, dar cu pieptul gingaș și nobil de porumbel. Sub fiecare dintre ele stătea scris un nume: Salvador Allende[1].

Pescarii au început să fugă în urma camionului, iar Mario și-a pus la încercare, alături de ei, modestele calități de atlet. În pragul casei, Neruda a improvizat, purtînd un *poncho* îndoit pe umăr și clasicul său *jockey*, un scurt discurs, care lui Mario i s-a părut etern:

– O dată cu candidatura mea, totul luase foc, a spus bardul, trăgînd în piept aroma mării care era ca și casa lui. Mă chemau peste tot. Ajunseseră să mă înduioșeze sutele de bărbați și femei din popor care mă strîngeau în brațe, mă

[1] Salvador Allende Gossens (Valparaíso, 1908 – Santiago de Chile, 1973), medic și om politic chilian. A fost deputat (1937-1945), senator (1945-1970), ministru al Sănătății (1939-1942) și, începînd din 1943, a condus Partidul Socialist. Candidat la președinție în 1952, 1958 și 1964, a devenit președinte în urma alegerilor din 1970, cînd a candidat pentru coaliția Unității Populare, coaliție a mai multor forțe politice chiliene de stînga. A guvernat minoritar în Parlament. Politica sa de naționalizări și exproprieri ale mai multor companii străine, boicotul patronal și politica obstrucționistă dusă de către opoziție în Parlament au condus, la 11 septembrie 1973, la lovitura de stat militară a generalului Pinochet, în cursul căreia Allende a fost asasinat de către militari, în timp ce apăra palatul prezidențial. În epocă a surprins faptul că nu a primit nici un fel de ajutor economic din partea Cubei comuniste vecine și nici din partea altui stat membru al blocului comunist, în frunte cu URSS, care a părut nespus de bucuros și de interesat de o victorie socialistă în America Latină. Această comportare nicicînd justificată de vreun conducător comunist, a dus la recrudescența și reactualizarea vechilor teorii asupra împărțirii zonelor de influență între marile puteri, ca și a alternării guvernărilor de stînga și de dreapta în America Latină la fiecare deceniu. Date semnificative asupra acestui fenomen, care a marcat și încă mai marchează dureros istoria contemporană a Republicii Chile, se pot găsi în rîndurile și mai ales printre rîndurile unui capitol special dedicat acestui moment politic în memoriile lui Walter Roman, pe atunci director al Editurii Politice din România.

sărutau şi plîngeau. Tuturora le vorbeam sau le citeam poemele mele. În plină ploaie uneori, în noroiul străzilor şi al drumurilor. Sub vîntul austral, care face oamenii să dîrdîie. Începusem să mă entuziasmez. Venea din ce în ce mai multă lume la adunările mele. Veneau din ce în ce mai multe femei. Pescarii au rîs. Fascinat şi terorizat, am început să mă gîndesc ce aveam să mă fac dacă mă alegeau într-adevăr Preşedinte al Republicii. Şi atunci a picat vestea cea bună. Poetul a întins braţul, arătînd spre afişele din camion. Allende a ieşit candidatul unic al tuturor forţelor Unităţii Populare. Cu prealabilul accept al partidului, am renunţat imediat la candidatură. În faţa unei imense mulţimi vesele, eu am spus că renunţ, iar Allende că va candida.

Auditoriul a aplaudat cu o forţă superioară numărului de persoane adunate acolo şi, cînd Neruda a părăsit covorul, dornic să-şi regăsească biroul, scoicile mari în formă de ghioc, versurile lăsate neterminate şi mascaroanele de galion, Mario l-a oprit cu două vorbe care au sunat ca o rugăminte:

– *Don* Pablo ...

Poetul a făcut o mişcare subtilă, demnă de un toreador, şi l-a ocolit pe băiat:

– Mîine, i-a spus, mîine.

În noaptea aceea, poştaşul şi-a alinat nesomnul numărînd stelele, rozîndu-şi unghiile, dînd pe gît un vin roşu şi aspru şi scărpinîndu-şi obrajii.

Cînd, în ziua următoare, înainte de a-i înmîna bardului corespondenţa, telegrafistul a dat de ceea ce mai rămăsese din Mario, s-a milostivit de el şi i-a spus confidenţial singurele vorbe de alinare realiste pe care le-a putut concepe:

– Beatriz este acum o frumuseţe. Dar peste cincizeci de ani va fi o babă. Consolează-te cu gîndul acesta.

Imediat a întins pachetul cu scrisori băiatului; dînd la o parte elasticul cu care era legat, una dintre ele i-a atras atenţia acestuia într-atît, încît le-a lăsat din nou pe toate celelalte pe tejghea.

L-a găsit pe poet intrînd în atmosferă cu ajutorul micului dejun îmbelşugat ce-l lua pe terasă, în timp ce pescăruşii zburau în cerc, ameţiţi de strălucirea soarelui puternic în apa mării:

– *Don* Pablo, a anunţat cu voce transcendentală, vă aduc o scrisoare.

Poetul a savurat o înghiţitură din cafeaua lui tare şi a ridicat din umeri:

– Nu e de mirare, doar eşti poştaş.

– Ca prieten, vecin şi tovarăş, vă cer să o deschideţi şi să mi-o citiţi.

– Să-ţi citesc o scrisoare de-a mea?

– Da, pentru că este de la mama lui Beatriz.

I-a întins-o pe deasupra mesei, ascuţită ca un pumnal.

– Mama lui Beatriz îmi scrie mie? Aici e ceva necurat. Şi, apropo, îmi amintesc poemul *Odă motanului*. Încă mai cred că în ea sînt trei imagini ce pot supravieţui uitării. Motanul, tigru minimal de salon, agent secret al odăilor şi sultan al olanelor erotice.

– Domnule poet, azi nu-mi arde de metafore. Scrisoarea, vă rog.

A rîcîit cu atîta îndîrjită nepricepere plicul cu cuţitul pentru unt, încît operaţia a durat peste un minut. „Lumea are dreptate cînd spune că răzbunarea e plăcerea zeilor", s-a gîndit, în timp ce studia meticulos marca de pe plic, analizînd fiecare cîrlionţ din barba marelui erou pe care îl reprezenta, şi se prefăcea că descifrează ştampila indescifrabilă a oficiului poştal din San Antonio, desprinzînd o crocantă fărîmitură de pîine lipită de expeditor. Nici un maestru al filmului poliţist nu l-ar fi lăsat pe poştaş într-un astfel de suspans. Orfan de unghii, Mario şi-a muşcat rînd pe rînd buricele degetelor. Poetul a început să citească mesajul cu aceeaşi monotonie cu care îşi dramatiza versurile:

– „Stimate don Pablo, cea care vă scrie e Rosa, văduva lui González, noua concesionară a locantei din golf, admiratoarea poeziei dumneavoastră şi simpatizantă a democraţiei

creştine. Deşi nu aş fi votat pentru dumneavoastră şi nu voi vota nici pentru Allende la viitoarele alegeri, vă cer ca mamă, chiliană şi locuitoare din Isla Negra o întîlnire urgentă pentru a sta de vorbă cu dumneavoastră..." Din acel moment, mai mult uimirea decît maliţia[1] l-a făcut pe bard să citească ultimele rînduri în tăcere. Din cauza gravităţii neaşteptate ce i se instalase chip, pielita de la degetul cel mic al poştaşului a sîngerat. Neruda a îndoit pe îndelete scrisoarea, l-a pironit pe băiat cu privirea şi a terminat recitînd din memorie: „... despre un oarecare Mario Jiménez, *corupător de minore*. Încheind aici, vă salută respectuos, Rosa, văduva lui González". S-a ridicat în picioare ferm convins: Tovarăşe Mario Jiménez, eu în peştera asta nu mă bag, a spus iepurele.

Mario a mers după el pînă în salonul cotropit de cochilii uriaşe, de cărţi şi mascaroane de la prova galioanelor.

– Nu mă puteţi lăsa baltă, *don* Pablo. Vorbiţi cu doamna şi rugaţi-o să nu mai facă pe nebuna.

– Fiule, sînt doar poet. Nu cunosc distinsa artă de a le veni de hac soacrelor.

– Trebuie să mă ajutaţi pentru că însăşi domnia voastră a scris: „Nu-mi plac casa fără acoperiş şi fereastra fără geamuri. Nu-mi plac ziua fără trudă şi noaptea fără somn. Nu-mi plac omul fără femeie şi femeia fără bărbat. Vreau ca vieţile să se întrepătrundă, aprinzînd săruturile pînă acuma stinse. Eu sînt bunul poet peţitor". Doar n-o să-mi spuneţi acuma că acest poem e un cec fără acoperire!

Au fost două valuri: unul i-a luat tot sîngele din obraji şi altul, de uimire, s-a urcat de la ficat la ochii poetului. Umezindu-şi buzele, dintr-o dată uscate, acesta a exclamat:

[1] Maliţia este o trăsătură pe care Antonio Skármeta nu numai că a admirat-o la Pablo Neruda, dar a şi încercat să şi-o cultive, transformînd-o în trăsătura distinctivă a prozei sale. Într-un ciclu de romane, în care a evocat, cu caldă sensibilitate şi egală ironie maliţioasă, istoria mai multor generaţii de imigranţi dalmaţi în Chile, al căror urmaş nu a uitat că este, îi socoteşte originari din imaginara ţară numită *Malicia* („maliţie") şi îi numeşte *maliciosos* („maliţioşi").

– După mintea ta, pe Shakespeare ar trebui să-l băgăm la ocnă pentru uciderea tatălui lui Hamlet. Dacă bietul de el nu ar fi scris tragedia, e sigur că tatălui lui Hamlet nu i s-ar fi întîmplat nimic.

– Vă rog, domnule poet, nu mă ameţiţi şi mai mult. Vreau ceva nespus de simplu. Vorbiţi cu doamna şi rugaţi-o să mă lase să o văd pe Beatriz.

– Şi asta te va face fericit?

– Fericit.

– Şi dacă ea îţi îngăduie să vezi fata, mă laşi în pace?

– Cel puţin pînă mîine.

– Tot e ceva. Hai să-i dăm telefon.

– Chiar acum?

– La treabă. Ridicînd receptorul, bardul a savurat ochii cît cepele ai băiatului. Şi de aici simt cum îţi latră inima ca un căţel. Ţine-o cu mîna, omule.

– Nu pot.

– Bine, dă-mi numărul locantei.

– „Unu".

– Mult trebuie să-ţi fi luat să-l memorezi. După ce a format numărul, poştaşul a trebuit să aştepte ceva timp pînă ce poetul a reînceput să vorbească. *Doña* Rosa, văduva lui González?

– La dispoziţia domniei vostre.

– Vă vorbeşte Pablo Neruda.

Bardul tocmai făcuse ceva ce în general nu-i plăcea: îşi pronunţase numele imitînd un moderator de televiziune ce prezenta vedete la modă. Dar atît scrisoarea, cît şi primele hărţuieli cu vocea femeii îl făcuseră să creadă că trebuia să se dovedească fie chiar şi lipsit de pudoare numai şi numai să-şi scoată poştaşul din comă. Totuşi, efectul pe care obişnuia să îl producă celebru-i nume s-a tradus, pentru văduvă, într-un simplu:

– Aha!

– Aş vrea să vă mulţumesc pentru amabila dumnea-voastră scrisorică.

– Nu trebuie să îmi mulţumiţi pentru nimic, domnule. Doresc să vorbesc cu domnia voastră imediat.

– Spuneţi, *doña* Rosa.

– Personal!

– Şi unde?

– Unde porunciţi.

Neruda şi-a acordat un timp de gîndire şi apoi a spus cu grijă:

– Atunci la mine.

– Sosesc.

Înainte de a închide, poetul a scuturat receptorul de parcă ar fi vrut să gonească şi ultima rămăşiţă rămasă în el din vocea femeii.

– Ce a zis? s-a rugat Mario de el.

– „Sosesc". Neruda şi-a frămîntat mîinile şi, închizînd resemnat caietul, pe care încă din prima sa zi de şedere la Isla Negra îşi propusese să-l umple cu metafore verzi, s-a arătat măreţ, oferindu-i băiatului încurajarea de care el însuşi avea nevoie: Cel puţin aici sîntem pe terenul nostru, băiete. S-a dus pînă la pick-up şi, ridicînd un deget brusc fericit, a proclamat: Ţi-am adus de la Santiago un cadou deosebit: imnul oficial al poştaşilor. O dată cu aceste vorbe, undele sonore ale lui *Mister Postman*, interpretat de Beatles, s-au răspîndit în salon, destabilizînd mascaroanele de probă ale galioanelor, depietrificînd pietrele de pavaj, striind lemnul, răsculînd filigranele scaunelor artizanale, înviind prietenii morţi ale căror nume erau înscrise pe bîrnele de sub acoperiş, zdrăngănind pe ghitarele burtoaselor ceramici de Quichamali, făcînd să se răsucească galioanele în sticle, să scrîşnească dinţii măştilor africane, să fumege pipele de multă vreme stinse, să emane parfumuri cocotele din *Belle Époque*, care tapetau zidurile, să galopeze calul albastru şi să fluiere lunga şi vetusta locomotivă smulsă dintr-un poem de Whitman.

Şi, cînd poetul i-a pus cămaşa discului în braţe, de parcă i-ar fi dat în custodie un nou-născut, şi a început să danseze, mişcîndu-şi lin braţele de pelican precum ciufuliţii campioni ai balurilor de cartier şi bătînd ritmul cu picioarele-i ce cunoscuseră lipsa de pioşenie a coapselor multor amante exotice sau rustice, şi care bătuseră toate drumurile posibile ale pămîntului şi toate cărările inventate de propriii înaintaşi, îndulcind loviturile bateriei cu istovitoarea, dar decantata orfevrerie a anilor, Mario a ştiut că tocmai trăia un vis: erau prolegomenele unui înger, promisiunea gloriei apropiate, ritualul unei Bune-Vestiri care avea să îi aducă în braţe iubita şi pe buzele sale sărate şi însetate neostoita ei salivă . Un înger enorm, cu tunica în flăcări, avînd dulceaţa şi cumpătarea poetului, îi promitea o nuntă pentru viitorul apropiat. Chipul i s-a luminat de o bucurie proaspătă, iar surîsul ursuz i-a reapărut cu simplitatea pîinii pe masa cea de toate zilele. „Dacă mor vreodată", şi-a spus, „vreau ca atunci cerul să fie la fel ca-n clipa asta".

Dar trenurile care merg în Paradis sînt întotdeauna locale şi se poticnesc în gări jilave şi înăbuşitoare. Numai în Iad merg expresuri. Înflăcărarea i-a aprins venele cînd a văzut-o înaintînd spre uşile-ferestre pe *doña* Rosa, văduva lui González, care îşi mişca trupul şi picioarele îndoliate cu hotărîrea unei puşti-mitraliere. Poetul a considerat nimerit să îl pitească pe poştaş după o draperie şi, întorcîndu-se pe călcîie, şi-a luat elegant *jockey*-ul şi, arătînd cu braţul, i-a oferit apoi doamnei cel mai moale dintre fotoliile sale. Dar văduva a refuzat invitaţia, proptindu-se pe picioare. Dilatîndu-şi crispata diafragmă, a lăsat deoparte orice ocoliş:

– Ceea ce vin a vă spune este mult prea grav pentru a vorbi stînd jos.

– Despre ce este vorba, doamnă?

– De cîteva luni încoace, un oarecare Mario Jiménez dă tîrcoale locantei mele. Domnul acesta s-a obrăznicit cu fiica mea, care abia de are şaisprezece ani.

– Ce i-a spus?

Văduva a scuipat printre dinți:

– Metafore.

Poetul și-a înghițit saliva.

– Și?

– Păi, cu metaforele lui, don Pablo, fiică-mea e mai fierbinte ca o termită!

– E iarnă, *doña* Rosa.

– Biata mea Beatriz e moartă după poștașul ăsta. Un bărbat al cărui unic capital sînt micozele dintre degetele picioarelor cu care aleargă de colo-colo. Dar dacă picioarele-i mustesc de microbi, gura îi e proaspătă ca salata și încîlcită ca o algă. Și cel mai rău, *don* Pablo, e că metaforele cu care vrea să-mi corupă fata le-a copiat fără nici o rușine din cărțile domniei voastre.

– Nu!

– Ba da! A început nevinovat să vorbească de un zîmbet care era fluture. Dar apoi i-a și zis că pieptul i-e un foc cu două flăcări!

– Și imaginea pe care a folosit-o, a chestionat-o bardul, credeți că a fost de văzut sau de pipăit?

– De pipăit, a răspuns văduva. Acum am oprit-o să mai iasă din casă pînă cînd se lămurește domnul Jiménez. Domnia voastră va crede că e neomenos să o sihăstresc astfel, dar țineți seama că chiar am prins-o cu poemul acela în sutien.

– Ascuns în sutien?

Femeia a extras o incontestabilă foaie de caiet de matematică marca Torre din propria-i fustă și a anunțat-o ca pe un act juridic, subliniind cuvîntul *goală* cu agerimea unui detectiv:

Goală ești simplă ca mîna ta,
lină, pămînteană, mică, rotată, străvezie,
ai linii de lună și drumuri de măr,

goală ești firavă ca grîul gol.
Goală ești azurie ca noaptea-n Cuba,
Ai zorele și stele în plete.
Goală ești uriașă și aurie
Ca vara în biserica de aur.

Mototolind textul cu scîrbă, l-a reînmormîntat în buzunarul de la șorț și a conchis:

– Asta vrea să zică, domnule Neruda, că poștașul mi-a văzut fata în pielea goală!

În clipa aceasta, poetul a regretat amarnic că era adeptul doctrinei materialiste asupra universului, căci a simțit urgent nevoia de a-i cere Domnului să se milostivească de el. Încurcat, a îndrăznit să gloseze, însă fără prestanța avocaților care, ca Charles Laughton, convingeau pînă și pe un mort că încă nu era cadavru:

– Eu aș spune, *doña* Rosa, că din poem nu se înțelege neapărat asta.

Văduva l-a privit pe poet cu un dispreț fără margini:

– O cunosc de șaptesprezece ani și nouă luni cît am purtat-o în pîntece. Poemul nu minte, *don* Pablo: cînd e goală, fata mea e chiar ca-n poem. „Dumnezeule", s-a rugat poetul, fără să-i vină cuvintele. Eu vă implor, a spus femeia, pe domnia voastră, din care se inspiră și în care are încredere, să-i porunciți acestui Mario Jiménez, poștaș și plagiator, ca începînd de azi să nu se mai vadă cu fata mea în toată viața lui. Și mai spuneți-i că, de n-o face așa, eu însămi, eu *personal*, îi voi scoate ochii ca și celuilalt poștaș, obraznicul ăla de Michel Strogoff[1].

Cu toate că plecase, silabele văduvei au continuat să vibreze într-un fel sau altul în aer. Bardul a spus „la revedere", și-a pus *jockey*-ul și a tras draperia în spatele căreia stătea ascuns poștașul.

[1] Personaj al unui bine cunoscut roman de Jules Verne.

– Mario Jiménez, i-a spus fără să îl privească, eşti palid ca un sac cu făină.

Băiatul l-a urmat pe terasă, unde poetul a încercat să tragă adînc în piept vîntul mării.

– *Don* Pablo, dacă pe dinafară sînt palid, pe dinăuntru sînt livid.

– Nu adjectivele te vor salva de fierul roşu al văduvei lui González. Te şi văd ducînd scrisori sprijinit într-un baston alb, urmat de un cîine negru şi cu orbitele ochilor goale ca puşculiţele unui cerşetor.

– Dacă n-o pot vedea pe ea, la ce-mi sînt buni ochii?

– Maestre, oricît de deznădăjduit te-ai simţi, în casa mea îţi este-ngăduit să încerci poeme, dar nu să cînţi tangouri! Poate că această doamnă González nu se va ţine de promisiune, dar, de se ţine de cuvînt, vei putea repeta pe drept cuvînt clişeul că viaţa ţi-e neagră ca gura lupului.

– Dacă îmi face ceva, puşcăria o mănîncă.

Bardul a descris un semicerc teatral pe la spatele băiatului, cu viclenia cu care Yago înşela urechile lui Othello:

– După două ore o vor pune în libertate necondiţionată. Va pleda legitimă apărare. Va spune ca să se justifice că ai atentat la fecioria fiică-sii, incisivă ca un canin, sfîşietoare ca un himen. Poezia cu saliva ei arzătoare îşi va fi lăsat urma pe sfîrcurile iubitei. Pentru mult mai puţin decît atît, pe François Villon l-au spînzurat de un copac, iar sîngele i se învolbura în trandafiri pe cînd îi curgea din beregată.

Mario a simţit cum i se umezesc ochii, iar vocea i-a ieşit şi ea înlăcrimată:

– Puţin îmi pasă dacă femeia asta îmi rîcîie fiecare oscior cu cuţitul.

– Păcat că nu avem un trio de chitarişti care să-ţi cînte „tu-ru-ru-ru".

– Pe mine mă doare că nu o pot vedea pe ea, a continuat preocupat poştaşul. Buzele ei de cireaşă şi ochii ei

lini şi îndoliaţi, de parcă i-ar fi născut însăşi noaptea. Să nu pot respira căldura ce se desprinde din ea!

– Dacă e să ne luăm după ce spune baba, e mai mult decît caldă, arde ca flacăra.

– De ce m-o fi alungînd maică-sa? Doar vreau să mă însor cu ea.

– După *doña* Rosa, în afara jegului de sub unghii, n-ai nimic.

– Dar sînt tînăr şi sănătos. Am doi bojoci cu foalele mai mari ca acordeonul.

– Dar îi foloseşti doar ca să suspini după Beatriz González. Şi scoţi un sunet astmatic ca al sirenei de pe vasul fantomă.

– Ha! Cu plămînii ăştia aş putea sufla în velele unei fregate pînă în Australia.

– Fiule, de vei continua să suferi pentru domnişoara González, într-o lună foalele n-or să-ţi mai ajungă nici ca să stingi lumînăricile tortului de ziua ta.

– Bine, dar atunci ce fac? a izbucnit Mario.

– Mai întîi şi mai întîi nu ţipa, că nu sînt surd!

– Iertaţi-mă, *don* Pablo.

Luîndu-l de braţ, Neruda i-a luminat drumul.

– În al doilea rînd, te duci acasă şi îţi faci siesta dormind. Ai nişte cearcăne mai adînci ca un blid de supă.

– De o săptămînă nu mai am somn. Pescarii îmi spun „bufniţa".

– Şi peste o săptămînă te vor pune în haina aia de lemn alintată cu numele de sicriu. Mario Jiménez, discuţia noastră e mai lungă decît un marfar. La revedere.

Ajunseseră la poarta de intrare, pe care poetul a deschis-o cu un gest măreţ. Dar pînă şi bărbia lui Mario s-a făcut de piatră cînd l-a împins uşor spre drumul mare.

– Domnule poet şi tovarăşe, a spus hotărît, domnia voastră m-aţi băgat în încurcătura asta şi tot domnia voastră mă veţi scoate. Mi-aţi dăruit cărţile şi m-aţi învăţat să folosesc

limba şi la altceva decît la lipitul mărcilor poştale. E vina domniei voastre că m-am îndrăgostit.

– Asta-i bună! Una e să-ţi dăruiesc două cărţi de-ale mele şi alta să-ţi îngădui să le plagiezi. Şi, pe deasupra, i-ai mai şi dăruit poemul pe care-l scrisesem pentru Matilde.

– Poezia nu e a cui o scrie, ci a cui se foloseşte de ea.

– Îmi place fraza asta atît de democratică, dar să nu ducem democraţia atît de departe, încît să supunem la vot în familie cine-i tatăl. Dintr-o dată, poştaşul şi-a deschis gentoiul şi a scos din el o sticlă de vin purtînd marca preferată a poetului. Bardul nu şi-a putut opri zîmbetul să-i topească gingăşia în milă. Au mers spre salon şi acolo a ridicat receptorul şi a format un număr. *Doña* Rosa, văduva lui González? La telefon e tot Pablo Neruda.

Deşi Mario ar fi vrut să audă replica din receptor, aceasta a ajuns numai pînă la bietul timpan al poetului.

– Poţi să fii şi Iisus cu cei doisprezece apostoli. Poştaşul Mario Jiménez nicicînd n-o să-mi mai intre-n casă.

Mîngîindu-şi urechea, Neruda şi-a-ndreptat privirea spre zenit.

– *Don* Pablo, ce-i cu dumneavoastră?

– Nimic, omule, nimic. Doar că mă simt ca un boxer făcut knock-out în prima rundă.

În noaptea de patru septembrie, o ştire ameţitoare a dat ocol lumii: Salvador Allende cîştigase alegerile din Chile, fiind primul marxist votat democratic.

În cîteva minute, locanta *doñei* Rosa gemea de pescari, turişti de primăvară, elevi învoiţi să tragă chiulul a doua zi şi de poetul Pablo Neruda care, cu strategia omului de stat, îşi părăsise bîrlogul, pentru a evita convorbirile telefonice cu agenţiile internaţionale de presă ce voiau să îl intervieveze. Gîndul la zilele mai bune ce aveau să vină i-a făcut pe clienţi să-şi administreze banii cu uşurinţă, iar Rosei nu i-a mai rămas decît să o elibereze pe Beatriz din captivitate, pentru a o ajuta la petrecere.

Mario Jiménez s-a menţinut la o distanţă imprudentă. Cînd telegrafistul a coborît din imprecisul său Ford 40, pentru a se alătura petrecerii, poştaşul l-a asaltat pentru a-i încredinţa o misiune primită cu bunăvoinţă de euforia politică a şefului său. Era vorba de o mică peţitorie, ce consta în a-i şopti lui Beatriz, atunci cînd circumstanţele ar fi îngăduit-o, că el o aştepta în şopronul din apropiere, unde erau depozitate uneltele de pescuit.

Momentul crucial a venit cînd, pe neaşteptate, deputatul Labbé şi-a făcut intrarea în local, purtînd un costum de haine cu vesta tot atît de albă ca propriu-i surîs şi,

deschizîndu-şi drum printre zeflemelile pescarilor, ce-i strigau „Plimbă ursu'", s-a dus la tejgheaua unde Neruda golea pahar după pahar şi i-a spus cu un gest ca la Versailles:

– *Don* Pablo, astea sînt regulile democraţiei. Trebuie să ştii să pierzi. Cei învinşi îi salută pe învingători.

– Atunci, în sănătatea dumneavoastră, domnule deputat, a replicat Neruda, oferindu-i un pahar cu vin şi ridicîndu-l pe al său pentru a ciocni cu Labbé. Cei din jur au aplaudat, pescarii au strigat „Trăiască Allende!", apoi „Trăiască Neruda!", iar telegrafistul a transmis tainic mesajul lui Mario, aproape atingînd cu buzele urechea senzuală a fetei.

Lăsînd deoparte damigeana de vin şi şorţul, fata a pus mîna pe un ou de pe tejghea şi s-a dus desculţă la întîlnire, pînă sub felinarele nopţii înstelate.

A deschis uşa şopronului şi, printre năvoadele înceţoşate, l-a decoperit pe poştaş, care şedea pe un scăunaş de cizmar, cu chipul scăldat în lumina portocalie a unei lămpi cu gaz. La rîndul său, Mario a izbutit să distingă, cu emoţia de altădată, fusta scurtă ce se contura cu precizie şi bluza strîmtă de la prima lor întîlnire, cînd jucaseră fotbal de masă. De parcă s-ar fi înţeles cu amintirile, fata a ridicat oul oval şi fragil şi, după ce a închis uşa cu piciorul, l-a dus la buze. L-a tras puţin mai jos, spre sîni, l-a făcut să alunece, urmărind cum îi palpita sub degetele jucăuşe, l-a dus pînă spre pîntece, l-a strecurat pînă deasupra sexului, l-a ascuns în triunghiul picioarelor, încălzindu-l pe loc, şi abia atunci şi-a înfipt privirea fierbinte în ochii lui Mario. El a încercat să se ridice, dar fata l-a oprit. Şi-a pus oul pe frunte şi l-a trecut peste chipul arămiu, l-a făcut să lunece pe linia nasului şi, ajungînd cu el la buze, l-a băgat în gură, strîngînd din dinţi.

Mario a ştiut pe loc că erecţia pe care şi-o stăpînea cu mare loialitate de atîtea luni era un mic deluşor faţa de lanţul muntos ce izbucnise din el, faţă de vulcanul cu lavă deloc metaforică ce începea să-i răscolească sîngele, să-i tulbure privirea şi să-i transforme pînă şi saliva în spermă. Beatriz

i-a făcut semn să îngenuncheze. Deşi era de lemn necioplit, podeaua i s-a părut un covor princiar, atunci cînd fata aproape că a levitat pînă la el şi i s-a aşezat alături.

A înţeles din mişcarea mîinilor ei că trebuia să facă din ale lui un coş. Dacă vreodată i se păruse insuportabil să dea ascultare cuiva, acum nu-şi mai dorea decît sclavia. Fata s-a lăsat pe spate şi oul, ca un mic echilibrist, a străbătut fiecare centimentru al bluzei şi al fustei sale, cuibărindu-se în palmele lui Mario. Băiatul şi-a ridicat privirile spre Beatriz şi a văzut că limba i se făcuse flacără-ntre dinţi, ochii-i erau plini de o înceţoşată hotărîre, iar sprîncenele la pîndă aşteptau iniţiativa lui. A ridicat cu delicateţe oul numai un pic, de parcă ar fi fost gata-gata să facă pui. L-a pus pe pîntecele fetei şi, zîmbind ca un prestidigitator, i l-a petrecut peste şolduri, a trasat leneş cu el linia fundului, l-a îndrumat cu degetul pînă la coastele din stînga, în timp ce Beatriz, cu buzele întredeschise, îşi urmărea palpitaţiile cu pîntecele şi şoldurile. Cînd oul şi-a parcurs întreaga orbită, tînărul l-a făcut să revină peste arcul pîntecelui, l-a plimbat peste curba deschisă a sînilor şi, ridicîndu-se o dată cu el, l-a oprit pe gît. Beatriz a lăsat bărbia în jos şi l-a ţinut acolo, surîzînd mai mult poruncitor decît cordial. Atunci Mario şi-a împins gura spre ou, l-a luat în dinţi şi, depărtîndu-se, a aşteptat ca ea să vină să i-l ia de pe buze cu propria-i gură. Simţind atingerea cărnii ei pe coaja oului, gura lui s-a lăsat copleşită de plăcere. Ungea, acoperea prima bucăţică din pielea ei, chiar aceea pe care, în visele lui, ea i-o ceda ca pe ultimul bastion al unei hărţuieli în care urmărea să atingă cu limba fiece por de-al ei, cel mai mic firişor de păr de pe braţele ei, mătăsoasa aplecare a pleoapelor şi vertiginoasa înclinare a gîtului fetei. Venise vremea recoltei, iubirea se copsese din plin şi cu tărie, cuvintele se întorceau la obîrşia lor. Clipa asta, şi-a spus, asta, clipa asta, asta asta asta asta este clipa, această această această clipă aceasta. Cînd ea a luat oul cu gura, el a închis ochii. Pe întuneric, a acoperit-o cu spatele,

în timp ce în mintea lui, ca într-un ocean liniştit, izbucnea o enormă explozie de peşti strălucitori. Totul era învăluit într-o lună nemărginită şi a avut certitudinea că înţelegea, în timp ce saliva pe ceafa ei, ce este infinitul. S-a tras de cealaltă parte a iubitei şi a prins din nou oul între dinţi. De parcă ar fi dansat amîndoi în ritmul unei muzici tainice, ea şi-a întredeschis bluza şi Mario i-a strecuat oul între sîni. Beatriz şi-a desfăcut cordonul, a ridicat podoaba înăbuşitoare, iar oul a căzut la pămînt chiar cînd fata şi-a tras bluza peste cap, arătîndu-şi spatele auriu în lumina lămpii cu gaz. Mario i-a dat jos chinuita fustă scurtă şi, cînd înmiresmata iarbă a pubisului ei i-a gîdilat nasul la pîndă, nu i-a trecut prin minte decît să-şi treacă vîrful limbii peste ea. Beatriz a scos pe loc din străfundurile gîtlejului un strigăt gîfîit de cîteva secunde, un suspin din tot sufletul, făcînd risipă de muzică şi fierbinţeală, iar trupul i s-a cutremurat pe de-a-ntregul pînă la leşin. S-a lăsat să alunece pe lemnul podelei, şi-a dus degetul tainic şi ud de la buzele ce-o linseseră pînă la stofa rustică a pantalonului lui Mario şi, pipăind grosimea cocoşelului său, i-a spus cu voce răguşită:

– M-ai făcut să termin, prostuţule.

Aşa cum a spus telegrafistul, nunta a avut loc două luni după inaugurarea tabelei de marcaj. Rosa, văduva lui González, toată numai perspicacitate maternă, a observat fără greş că luptele, începînd cu vesela deschidere a campionatului, se constituiau din înfruntări de zi, de dimineaţă şi de seară. Poştaşul era din ce în ce mai livid şi nu tocmai din cauza gutuiaielor, de care părea a se fi vindecat ca prin minune. Dinspre partea sa, după cum au arătat caietul poştaşului şi martori spontani, Beatriz González înflorea, radia, strălucea, splendidă, scotea scîntei, lumina şi levita. Astfel încît cînd, într-o sîmbără seară, Mario Jiménez a apărut la locantă pentru a cere mîna fetei, cu profunda convingere că idilei lor îi va pune capăt un glonţ plecat din flinta văduvei, ce-i va zbura atît limba înflorită, cît şi minţile din lăuntru, Rosa, văduva lui González, care asimilase filosofia pragmatismului, a deschis o sticlă de *champagne* Valdivieso demisec, a umplut trei pahare, ce-au dat pe-afară de-atîta spumă, şi a dat curs cererii poştaşului, fără nici o strîmbătură, dar cu o frază ce a luat locul mult temutului glonţ: „Trebuie să facem faţă realităţii".

Lozinca şi-a găsit punctul final chiar în uşa bisericii unde avea să fie binecuvîntat ireparabilul, cînd telegrafistul, specialist în indiscreţii, privind la costumul albastru de stofă englezeasca al lui Neruda, a exclamat băşcălios:

– Sînteţi foarte elegant, domnule poet.

Neruda şi-a aranjat nodul cravatei de mătase italiană şi a spus cu marcată *nonchalance*:

– De fapt, fac repetiţia generală. Allende tocmai m-a numit ambasador la Paris.

Văduva lui González a parcurs geografia lui Neruda de la chelie la pantofii ce străluceau sărbătoreşte şi a spus:

– Pasărea mănîncă şi apoi îşi ia zborul!

În timp ce se apropiau de altar, Neruda i-a mărturisit lui Mario o intuiţie:

– Tare mă tem, băiete, că văduva lui González e hotărîtă să înfrunte artileria metaforelor cu artileria proverbelor.

Petrecerea a fost scurtă din două pricini. Pe distinsul naş îl aştepta taxiul în poarta casei pentru a-l duce la aeroport, iar tinerii însurăţei erau grăbiţi să debuteze în legalitate după luni de activitate clandestină. Cu toate acestea, tatăl lui Mario şi-a făcut cale pe vale şi a pus la patefon *Un vals para Jazmín*[1] de Tito Fernández *el Temucano*, cu ajutorul căruia a tras un plîns, evocînd-o pe răposata-i soţie, care „priveşte din înaltul cerului această zi fericită pentru micul Mario", şi a dus-o pe ringul de dans pe *doña* Rosa, care s-a abţinut de la fraze istorice în timp ce se învîrtea în braţele acelui om „sărac, dar cinstit".

Încercările poştaşului de a-l face pe Neruda să mai danseze o dată *Wait a minute, Mr. Postman*, cîntat de Beatles, nu au avut nici un succes. Poetul se simţea deja în misiune oficială şi nu s-a dedat lunecuşurilor ce ar fi putut pune pe jar presa de opoziţie care, după trei luni de guvernare a lui Allende, vorbea deja de un eşec răsunător.

Telegrafistul nu numai că a declarat că săptămîna care începea era de sărbătoare pentru supusul său Mario Jiménez, dar l-a scutit chiar şi de a asista la adunările politice, unde oamenii erau organizaţi pentru a duce la îndeplinire

[1] Un vals pentru Jazmín (sp.).

iniţiativele guvernului popular. „Nu poţi ţine în acelaşi timp pasărea în colivie şi capul în patrie", a proclamat, dînd dovadă de o neobişnuită bogăţie metaforică.

Scenele pe care Beatriz le-a trăit în rusticul lor pat de-a lungul lunilor ce au urmat l-au făcut pe Mario să simtă că toate lucrurile de care se bucurase pînă atunci erau doar un palid rezumat al filmului ce acum li se oferea oficial pe ecran lat şi tehnicolor. Pielea fetei nu se sfîrşea niciodată şi fiece bucăţică, fiece por, fiece cută, fiece firicel de păr, chiar fiece buclă a pubisului ei îi apăreau ca o nouă bucurie.

Într-o dimineaţă din cea de-a patra lună a acestor delicioase îndeletniciri, Rosa, văduva lui González, şi-a făcut apariţia dintr-o dată în dormitorul celor doi prumbei, după ce aşteptase discret ultimul tril al orgasmului fiicei sale şi, scuturînd cearşafurile fără nici un preambul, a aruncat la pămînt eroticele trupuri astfel acoperite. A spus o singură frază, pe care Mario a ascultat-o temător, ascunzîndu-şi ceea ce-i atîrna între picioare.

– Cînd am acceptat să te căsătoreşti cu fiica mea, am presupus că în familie avea să intre un ginere, nu un peşte.

Tînărul Jiménez a văzut-o ieşind din odaie şi trîntind uşa în chip memorabil. Căutînd privirea solidară a lui Beatriz, care să vină în sprijinul mutrei lui ofensate, nu a primit drept răspuns decît o strîmbătură severă.

– Mama are dreptate, a spus fata, cu un ton care l-a făcut pe băiat să simtă pentru prima oară că în venele ei curgea sînge din sîngele văduvei.

– Ce vrei să fac? a strigat el suficient de tare ca să se audă în întregul golfuleţ. Dacă poetul e la Paris, n-am cui naibii să duc scrisori.

– Caută-ţi de lucru, i-a lătrat gingaşa mireasă.

– Nu m-am însurat ca să mi se spună aceleaşi prostii pe care mi le spunea tata.

Pentru a doua oară uşa a fost mîngîiată cu o trîntitură, care a desprins de pe perete cămaşa discului interpretat de Beatles, pe care i-l dăruise poetul. A pedalat furios pe bicicletă pînă la

San Antonio, a văzut un film cu Rock Hudson şi Doris Day care rula fără întrerupere şi şi-a pierdut orele ce au urmat spionînd picioarele liceenelor din piaţă sau bînd beri de la dozator. S-a dus să-l ia pe telegrafist cu el, dar acesta tocmai îşi dăscălea personalul cu un discurs despre cum trebuie cîştigată bătălia producţiei şi, după ce a căscat de două ori, s-a întors în golfuleţ. În loc să intre în locantă, s-a dus la casa tatălui său.

Don José a pus o sticlă cu vin pe masă şi i-a spus: „Povesteşte-mi". Cei doi au dat pe gît cîte un pahar şi apoi tatăl s-a grăbit să pună diagnosticul:

– Trebuie să-ţi cauţi ceva de lucru, fiule.

Chiar dacă voinţa lui Mario nu era la înălţimea unei astfel de epopei, muntele a venit la Mahomed. Guvernul Unităţii Populare şi-a făcut simţită prezenţa în micul golf, căci Direcţia de Turism a elaborat un plan de vacanţe pentru muncitorii de la o fabrică de textile din Santiago. Un oarecare tovarăş Rodríguez, geolog şi geograf, cu limba şi ochii în flăcări, s-a prezentat la locantă, făcîndu-i văduvei lui González o propunere. Ar fi fost, oare, dispusă să se arate la înălţimea vremurilor şi să-şi transforme barul într-un restaurant în care să ia masa de prînz şi cina un contingent de douăzeci de familii, care ar locui în împrejurimi pe timpul verii? Văduva a fost reticentă doar timp de cinci minute. Dar, de cum a pus-o tovarăşul Rodríguez la curent cu cîştigurile pe care urma să i le aducă noua activitate, şi-a privit mustrător ginerele şi i-a spus:

– Tu ai fi dispus să te ocupi de bucătărie, Mario?

Mario Jiménez a simţit că îmbătrînea cu zece ani. Gingaşa-i Beatriz stătea în faţa lui, încurajîndu-l cu un zîmbet plin de beatitudine.

– Da, a spus, luîndu-şi paharul cu vin şi arătîndu-se la fel de entuziasmat ca Socrate cînd şi-a băut cucuta.

La metaforele poetului, pe care a continuat să le cultive şi să le înveţe pe dinafară, s-au adăugat acum unele

alimente, pe care senzualul bard le folosise în odele sale: cepe („rotunde roze de apă"), anghinare („îmbrăcate ca războinici și înrourate ca rodiile"), țipari de mare („giganți țipari cu carnea de zăpadă"), căpățîni de usturoi („prețioase fildeșuri"), tomate („roșii viscere, sori proaspeți"), uleiuri („piedestaluri ale potîrnichilor și chei celeste ale maionezei"), cartofi dulci („făina nopții"), toni („gloanțele adîncului ocean", „săgeți îndoliate"), prune („mici cupe de ambră aurită"), mere („sulemenitele obraze dolofane și pure ale aurorei"), sare („cristal de mare, uitarea valurilor") și portocale pentru a găti „*Chirimoya*[1] veselă", un dulce care avea să fie *hit*-ul verii alături de cîntecul *Lolita en la playa*[2] al formației Minimás.

Puțin timp după aceea au sosit în micul golf cîțiva tineri muncitori, care au înfipt stîlpi de la cătun pînă la șosea. Conform tovarășului Rodríguez, pescarii urmau să aibă electricitate în casele lor în mai puțin de trei săptămîni. „Allende se ține de cuvînt", a spus el, răsucindu-și vîrful mustăților. Dar progresele din sat aduceau cu ele tot atîtea probleme. Într-o zi, cînd Mario pregătea o salată în stil chilian, tăind o roșie cu pumnalul, ca un dansator din oda lui Neruda („trebuie din nefericire să-l asasinăm, să înfigem cuțitul în carnea lui vie"), a observat că privirea tovarășului Rodríguez se oprise pe fundul lui Beatriz, care se întorsese la bar după ce-i pusese vinul pe masă. Un minut mai tîrziu, cînd ea a deschis buzele pentru a-i zîmbi, atunci cînd clientul i-a cerut „salata aceea chiliană", Mario a incălecat tejgheaua cu cuțitul în mînă, l-a ridicat cu amîndouă mîinile deasupra capului cum văsuse în *western*-urile japoneze, s-a

[1] Fruct exotic, bacă verde cu miezul alb și dulce, cu semințe negre, plăcut mirositor, de dimensiuni care variază de la cea a unui măr la cea a unui pepene galben, și de consistența pepenelui roșu, al copacului tropical numit *chirimoyo*, din specia *Anona cherimola* și familia anonaceelor. Crește în regiunile tropicale ale Americii Centrale și în Venezuela, inclusiv în Chile.

[2] Lolita la plajă (sp.).

dus la masa lui Rodríguez şi l-a înfipt aşa de tare şi de vertical, încît pumnalul a rămas vibrînd, după ce pătrunsese patru centimetri în masă. Obişnuit cu preciziile geometrice şi măsurătorile geologice, tovarăşul Rodríguez nu s-a îndoit de faptul că barmanul poet îşi executase numărul în chip de parabolă. „Dacă pumnalul ar pătrunde la fel în carnea unui creştin, s-a gîndit el cu melancolie, din ficatul lui s-ar putea face gulaş." Solemn, a cerut nota de plată şi s-a abţinut să mai dea pe la locantă o vreme indefinită şi infinită. Educat la rîndul său în spiritul colecţiei de proverbe a *doñei* Rosa, care încerca întotdeauna să omoare doi iepuri dintr-o lovitură, la nici un minut după incident, Mario i-a făcut un semn lui Beatriz, arătîndu-i că groaznicul cuţit încă mai stătea înfipt în nobilul lemn de *raulí*.

– Perfect, a spus ea.

Cîştigurile aduse de noua activitate i-au permis *doñei* Rosa să facă unele investiţii ce au ţinut loc de momeală pentru noii clienţi. Prima a fost cumpărarea unui televizor, ce urma să fie plătit în incomode rate lunare, dar a atras la bar un contingent neexploatat: nevestele muncitorilor din camping, care-şi lăsau soţii să meargă la corturi pentru siesta mică, adormiţi de porţiile substanţiale ale prînzului, din plin uşurate de un vinişor roşu şi tare, şi care consumau nesfîrşite lichioruri de mentă, ceiuleţe de *boldo*[1] sau rachiuri, în timp ce devorau lacom imaginile telenovelei mexicane *Simplemente María*[2]. Cînd, după fiecare episod, pe ecran apărea un iluminat militant marxist de la secţia culturală, denunţînd imperialismul cultural şi ideile reacţionare pe care melodramele le inculcau în „poporul nostru", femeile stingeau televizorul şi începeau să coasă sau să joace o partidă de domino.

---

[1] Numele unui arbust din familia monimiaceelor, originar din Chile, cu frunze mereu verzi, flori albe si fructe comestibile. Infuzia medicinala pregătită din frunzele sale este foarte frumos mirositoare.

[2] Pur şi simplu Maria (sp.).

Deși Mario a crezut întotdeauna că soacra sa era zgîrcită („parca ai avea *piranas*[1] în geantă, doamnă"), după un an de curățat morcovi, de plîns la fiecare ceapă și de curățat *jureles*[2], e sigur că adunase atîția bani cît să poată începe să viseze că își va împlini visul: acela de a-și cumpăra un bilet de avion pentru a-l vizita pe Neruda la Paris.

[1] Pești mici ce cresc în rîurile sudamericane, cu dinți numeroși și ascuțiți. Trăiesc în bancuri și sînt temuți pentru voracitatea lor, care îi face uneori să atace vitele care trec rîul.

[2] Pești de ocean acantopterigieni, lungi de aproape o jumătate de metru, cu trupul rotund și cărnos, spinarea albastră și burta alb-roșiatică, capul mic, coada mare și solzi mărunți foarte lipiți de piele.

Făcînd o vizită la parohie, telegrafistul i-a pus problema preotului care îi cununase pe cei doi; au controlat lucrurile nefolositoare aruncate în pivniță după ultimul *via crucis*[1] pe care îl pusese în scenă Aníbal Reina tatăl, la San Antonio, cel cunoscut în popor drept „*rasca Reina*"[2], poreclă moștenită de talentatul și socialistul său fiu, și au găsit o pereche de aripi confecționate din pene de gîscă, rață, găină și de alte zburătoare, care, trase de o sfoară, băteau angelic. Cu o răbdare de bijutier, preotul a montat o mică schelă pe spinarea funcționarului de la poștă, i-a pus viziera lui de plastic verde, asemănătoare celei pe care gangsterii o poartă prin tripouri și, cu soluția de curățat Brasso, a dat luciu lanțului de aur de la ceas, care îi traversa pîntecele.

La amiază, telegrafistul s-a îndreptat dinspre malul mării spre cofetărie, lăsîndu-i pe vilegiaturiști cu gura căscată în fața chipului celui mai gras și mai bătrîn înger care a pășit vreodată, de-a lungul întregii hagiografii, pe nisipul încins de soare pe plajă. Mario, Beatriz și Rosa, care se socoteau

---

[1] Expresie latină care denumește un drum marcat de paisprezece opriri, fiecare dintre acestea fiind destinată rostirii unei rugăciuni, în memoria drumului străbătut de Iisus spre Golgota. Grup de paisprezece cruci sau paisprezece tablouri (inclusiv teatrale) care reprezintă Calvarul.

[2] Cel care o scarpină pe Regină (sp.).

cum să încropească meniul ce avea să rezolve timpuriile probleme ridicate de lipsa alimentelor, s-au crezut victimele unei halucinaţii. Dar, de cum a strigat de la mare distanţă telegrafistul „Poşta pentru Mario Jiménez de la Pablo Neruda", ridicînd cu o mînă un pachet cu mai puţine ştampile decît un paşaport chilian, dar cu mai multe panglici decît pomul de Crăciun, şi cu cealaltă o frumoasă scrisoare, poştaşul a plutit pe deasupra nisipului şi i-a smuls amîndouă obiectele. Excedat, le-a pus pe masă şi le-a privit ca pe două preţioase hieroglife. Văduva şi-a revenit din accesul oniric şi a strigat la telegrafist pe un ton britanic:

– Vîntul ţi-a fost prielnic?

– Vîntul, da; păsările, nu.

Mario şi-a apăsat palmele peste tîmple şi a clipit, privind cînd la un obiect, cînd la altul.

– Ce deschid mai întîi, scrisoarea sau coletul?

– Pachetul, fiule, a hotărît *doña* Rosa. În scrisoare nu sînt decît vorbe.

– Nu, doamnă, mai întîi scrisoarea.

– Coletul, a spus văduva, dînd să pună mîna pe el.

Telegrafistul şi-a făcut vînt cu borul pălăriei şi a ridicat un deget mustrător sub nasul văduvei.

– Nu fii materialistă mamă-soacră!

Femeia s-a lăsat pe speteaza scaunului.

– Ia spune, tu, care faci pe cultul: ce este un materialist?

– Unul care, cînd are de ales între un trandafir şi un pui de găină, alege întotdeauna puiul, a bîiguit telegrafistul.

Dregîndu-şi glasul, Mario s-a ridicat în picioare şi a spus:

– Doamnelor şi domnilor, voi deschide scrisoarea.

Pentru că deja se gîndise să includă plicul, pe care numele îi apărea scris de curînd cu cerneala verde a poetului, în colecţia lui de trofee de pe peretele dormitorului, l-a scrijelit cu răbdarea şi delicateţea unei furnici. Ţinînd scrisoarea cu mîini tremurînde, a privit conţinutul şi a

început să îl silabisească, grijuliu să nu piardă nici cel mai neînsemnat lucru:

– Dra-gul-meu-Ma-rio-Ji-mé-nez-tu-cel-cu-pi-cioa-re-le-în-a-ri-pa-te.

Văduva i-a smuls scrisoarea dintr-o singură mişcare şi s-a pus să lunece peste cuvinte fără nici o pauză şi fără vreo intonaţie:

– „Dragul meu Mario Jiménez, tu, cel cu picioare înaripate, neuitata mea Beatriz González de Jiménez, flacără şi foc din Isla Negra, preaminunată *doña* Rosa, văduva lui González, dragă viitorule moştenitor Pablo Neftalí Jiménez González, delfin de Isla Negra, ilustru înotător în călîia placentă a mamei tale şi, cînd vei ieşi la soare, rege al stîncilor şi undiţelor, campion în alungarea pescăruşilor, dragii mei dragi, toţi patru, cei mai dragi mie.

Nu v-am scris pînă acum, aşa cum vă promisesem, pentru că nu voiam să vă trimit o simplă carte poştală cu balerine de Degas. Ştiu că aceasta este prima scrisoare pe care o primeşti în viaţa ta, Mario, şi că trebuia să îţi parvină cel puţin într-un plic; de nu, nu ar face nici cît o ceapă degerată. Mă apucă rîsul cînd mă gîndesc că a trebuit să-ţi aduci singur scrisoarea. Povesteşte-mi totul despre Isla şi spune-mi cu ce te ocupi acum, cînd corespondenţa îmi este trimisă la Paris. Sper că nu te-au dat afară de la poştă şi telegraf, din cauza lipsei poetului. Sau poate că preşedintele Allende ţi-a oferit vreun minister?

Să fiu ambasador în Franţa este pentru mine ceva nou şi incomod. Dar şi o sfidare. În ţara noastră, am făcut o revoluţie în stil chilian, foarte admirată şi comentată. Numele patriei chiliene a devenit foarte faimos". Hmm! Acest „hmm!" îmi aparţine, a adăugat văduva, cufundîndu-se din nou în scrisoare. „Matilde şi cu mine avem un dormitor atît de mare, încît ar putea încăpea în el un războinic cu cal cu tot. Dar mă simt nespus, nespus de departe de zilele cu aripi măiestre pe care le-am trăit în casa mea din Isla Negra. Mi-e dor de voi

şi vă îmbrăţişez, vecinul şi peţitorul vostru, Pablo Neruda." Să deschidem pachetul, a spus *doña* Rosa, după ce a tăiat cu fatidicul său cuţit de bucătărie sforile cu care era legat.

Mario a luat scrisoarea, i-a verificat sfîrşitul şi apoi a întors-o şi pe partea cealaltă.

– Asta era tot?

– Ce-ai mai fi vrut, oare, dragă ginerică?

– Chestia aia cu „P.S.", care se pune cînd termini de scris.

– Ei bine, nu, nu era nici o năzbîtie cu „P.S.".

– Mi se pare ciudat că e atît de scurtă. Pentru că, dacă o priveşti aşa, de la distanţă, pare mai lungă.

– De fapt, mami a citit-o foarte repede, a spus Beatriz.

– Repede sau încet, a spus şi *doña* Rosa, care tocmai termina cu sfoara şi coletul, vorbele spun unul şi acelaşi lucru. Viteza nu are nici o legătură cu înţelesul lor.

Dar Beatriz nu auzise teorema. Privea cu atenţie la aerul absent al lui Mario, care părea să-şi dedice perplexitatea infinitului însuşi.

– La ce te gîndeşti?

– Lipseşte ceva. La liceu, cînd m-au învăţat să scriu scrisori, mi-au spus că întotdeauna se scrie „P.S." la sfîrşit şi apoi se adaugă ceva ce nu s-a spus în scrisoare. Sînt sigur că *don* Pablo a uitat ceva.

Rosa a scurmat în paiele ce umpleau pachetul din belşug, pînă cînd, cu gingăşie de moaşă, a scos un nespus de japonez casetofon „Sony", cu microfon încorporat.

– Cred că l-a costat o groază de bani pe poet, a spus cu solemnitate.

Tocmai voia să înceapă lectura unor rînduri scrise de mînă pe o carte de vizită ce atîrna de elasticul ce înconjura aparatul, cînd Mario i-a smuls-o dintr-o singură mişcare.

– Nu, doamnă, nu: dumneata citeşti prea repede.

A pus apoi cartea de vizită în faţa sa, ca şi cum ar fi instalat-o pe un iconostas, la cîţiva centimetri distanţă, şi a început să citească, silabisind în stilul său tradiţional:

„Dra-gul-meu-Ma-rio-do-uă-pun-cte-a-pa-să-pe-cla-pa-din-mij-loc".

– Dar citeşti cartonaşul mai încet decît am citit eu scrisoarea, a spus văduva, prefăcîndu-se a căsca.

– Asta pentru că dumneata nu citeşti, ci înghiţi cuvintele, doamnă. Vorbele trebuie savurate. Trebuie să le laşi să ţi se topească în gură. A făcut o spirală cu degetul şi pe loc l-a pus pe clapa din mijloc. Dar, deşi tehnica japoneză a redat cu fidelitate vocea lui Neruda, doar zilele ce au urmat l-au pus în gardă pe poştaş în legătură cu progresele electronicii japoneze, şi asta pentru că primul cuvînt al poetului l-a ameţit ca un elixir: „Post Scriptum". Cum se opreşte? a strigat Mario. Beatriz a pus un deget pe clapa roşie. „Post Scriptum", a început să ţopăie tînărul, depunînd un sărut pe obrazul soacrei. Aveam dreptate, doamnă. „P.S."! Post Scriptum! Ţi-am spus că nu există scrisoare fără Post Scriptum. Poetul nu m-a uitat! Ştiam eu că prima scrisoare din viaţa mea trebuie să aibă şi un Post Scriptum! Acum totul e clar, mamă-soacră. O scrisoare şi un Post Scriptum!

– Ei bine, a replicat soacra. O scrisoare şi un Post Scriptum. Şi pentru asta trebuie să plîngi?

– Eu?

– Da.

– Beatriz?

– Plîngi.

– Dar cum pot să plîng, dacă nu sînt trist. Dacă nu mă doare nimic.

– Pari o mironosiţă la priveghi, a bombănit Rosa. Şterge-ţi lacrimile de pe faţă şi apasă o dată pe clapa din mijloc.

– Bine, dar de la început. A dat banda înapoi, a apăsat pe clapa indicată şi iată că poetul şi-a făcut din nou apariţia în cutiuţă. Un Neruda sonor şi de buzunar. Tînărul a aruncat o privire spre mare şi i s-a părut că peisajul se reîntregea, că timp de luni de zile îi lipsise ceva, că acum putea

respira din străfundurile rărunchilor, că acea adresare cu „bunului meu prieten şi tovarăş, Mario Jiménez" fuesese sinceră.

„Post Scriptum", a auzit din nou în extaz.

– Taci! a spus văduva.

– Dar nu am spus nimic.

„Voiam să-ţi mai trimit ceva pe lîngă cuvinte. Aşa că mi-am pus vocea în colivia asta cîntătoare. O colivie ca o pasăre. Ţi-o dăruiesc. Dar vreau să îţi şi cer ceva, Mario, ceva ce numai tu poţi duce la îndeplinire. Toţi prietenii mei fie că nu ar şti ce să facă, fie că m-ar crede un bătrîn caraghios, care a dat în mintea copiilor. Vreau să te plimbi cu acest casetofon prin Isla Negra şi să înregistrezi pentru mine toate sunetele şi zgomotele ce-ţi vor ieşi în cale. Am o nevoie deznădăjduită fie şi de fantoma casei mele. Nu stau prea bine cu sănătatea. Îmi lipseşte marea. Îmi lipsesc păsările. Trimite-mi sunete din casa mea. Intră chiar şi în grădină şi lasă clopotele să sune. Înregistrează mai întîi dangătul acela subţiratic, pe care clopotele mici îl scot cînd le bate vîntul, apoi trage de cinci-şase ori de frînghia clopotului celui mare. Clopotul, clopotul meu! Nimic nu sună atît de lung ca vorba asta – clopot –, dacă o atîrnăm într-o clopotniţă pe malul mării. Şi du-te pînă la stînci şi înregistrează-mi zgomotul pe care îl fac valurile cînd se sparg. De auzi pescăruşii, înregistrează-i şi pe ei. Şi de auzi tăcerea stelelor siderale, înregistreaz-o. Parisul e frumos, dar e un război prea mare pentru mine. Pe deasupra, aici e iarnă, iar vîntul întoarce zăpada precum făina la moară. Zăpada creşte şi creşte, mi se caţără pe piele. Face din mine un rege trist, cu tunică albă. Îmi ajunge la buze şi-mi astupă gura, de nu-mi mai ies vorbele.

Şi, ca să cunoşti cîte ceva din muzica Franţei, îţi trimit o înregistrare din 1938, pe care am găsit-o uitată într-un magazin de discuri vechi din Cartierul Latin. Oare de cîte ori oi fi cîntat-o în tinereţe? Mereu am vrut să o am şi degeaba! Se cheamă *J'attendrai*, o cîntă Rina Ketty şi

versurile ei spun: „Voi aştepta, zi şi noapte, mereu voi aştepta să te-ntorci".

Un clarinet a introdus primele măsuri, grav, ca un somnambul, iar un xilofon le-a repetat uşurel, mai mult sau mai puţin nostalgic. Şi, cînd Rina Ketty a spus primul vers, basul şi bateria au acompaniat-o, primul instrument surd şi susurat, al doilea legănat. Mario a simţit atunci că obrajii îi erau din nou umezi şi, deşi cîntecul i-a plăcut încă de prima dată, s-a dus discret spre plajă, pînă cînd vuietul valurilor nu a mai lăsat melodia să-l ajungă din urmă.

A înregistrat mişcarea mării ca un filatelist maniac.

În faţa mîniei Rosei, şi-a restrîns viaţa şi munca, pentru a putea urmări cum venea şi se ducea mareea, fluxul şi refluxul, apa săltăreaţă, căreia vînturile îi dădeau viaţă.

A atîrnat „Sony"-ul de-o frînghie pe care a strecurat-o în fisurile stîncilor, de care racii îşi frecau cleştii şi unde algele marine îmbrăţişau pietrele.

Cu barca lui *don* José a trecut dincolo de primul loc unde se spărgeau valurile şi, acoperind casetofonul cu o bucată de nailon, a obţinut efectul aproape stereofonic al valurilor de trei metri, ce mureau ca popicele pe plajă.

În alte zile, liniştite, a avut norocul să prindă pescăruşul cloncănind, pe cînd se arunca vertical asupra unei scrumbii şi, ţinînd-o strîns în cioc şi zburînd pe deasupra apei, îi controla sever ultimele convulsii.

S-a ivit şi ocazia în care cîţiva pelicani, păsări interogatoare şi anarhiste, au bătut din aripi de-a lungul coastei, de parcă ar fi presimţit că a doua zi avea să eşueze pe plajă un banc de scrumbii. Fiii pescarilor au adunat peşti, scufundînd pur şi simplu în apa mării găleţile de jucărie de care se foloseau pentru a înălţa castele de nisip. Atîtea scrumbii s-au fript pe jarul rusticelor grătare în noaptea aceea, încît pisicile şi-au făcut plinul, umflîndu-se erotic sub luna plină, iar

doña Rosa a văzut sosind spre orele zece din noapte un batalion de pescari mai uscaţi decît legionarii în Sahara.

După trei ore de golit damigene, văduva lui González, lipsită de ajutorul lui Mario care, desigur, încerca să înregistreze pentru Neruda trecerea stelelor siderale, a definitivat imaginea legionarilor cu o frază pe care i-a trîntit-o lui *don* José Jiménez: „Azi sînteţi mai uscaţi decît rahatul de cămilă".

Şi aşa, albinele lubrice cădeau în fermecata maşinuţă japoneză chiar cînd, cu trompele turtite în potirul margaretelor de coastă, atinseseră un orgasm însorit, cîinii vagabonzi lătrau la meteoriţii ce cădeau ca o petrecere de Anul Nou în Pacific, clopotele de pe terasa lui Neruda erau fie puse manual în mişcare, fie capricios orchestrate de vînt, geamătul sirenei de la far se lungea şi se scurta, evocînd tristeţea unui vas fantomă ce ar fi plutit în ceaţa din larg, în timp ce, în pîntecele lui Beatriz González, întîi timpanul lui Mario şi apoi casetofonul prindeau bătăile unei inimioare, iar „contradicţiile procesului social şi politic", cum spunea tovarăşul Rodríguez, răsucindu-şi frenetic firele de păr de pe piept, au început să pună accente grele pe cătunul sărăcăcios.

La început, a lipsit carnea de vacă, ce dădea substanţă tocăniţelor. Văduva lui González s-a văzut obligată să improvizeze sosul din verdeţuri strînse de prin semănăturile vecinilor în jurul unui nucleu de oase, cu nostalgii din fibre de carne. După o săptămînă de astfel de doze strategice, clienţii pensiunii au format un comitet şi, într-o şedinţă tumultuoasă, deşi aveau intima convingere că aprovizionarea defectuoasă şi piaţa neagră erau opera reacţiunii ce conspira pentru a-l înlătura pe Allende de la putere, i-au cerut văduvei lui González să aibă amabilitatea de a nu le mai da acea apă chioară de verdeţuri drept tocăniţă get-beget. Cel mult, a precizat purtătorul de cuvînt, i-o vor accepta drept *minestrone*[1]; dar, în acel caz, *doña* Rosa, fostă González, ar trebui să scadă cu

[1] Supă italienească, cu specific estival (it.).

cel puțin un *escudo* prețul meniului. Văduva nu a acordat acelor argumente plauzibile o atenție prea cuviincioasă. Referindu-se la entuziasmul cu care proletariatul îl alesese pe Allende, s-a spălat pe mîini de problema aprovizionării defectuoase cu un proverb născut din mintea ei subtilă: „Fiecare porc își caută tărîțe pe gustul lui".

Înainte de a îmbunătăți mîncărurile, văduva a părut a se face ecoul lozincii peste tot răspîndite de o anumită parte a stîngii care, cu veselă iresponsabilitate, proclama „înaintarea fără a ceda" și a continuat să pretindă că o apă chioară e un ceai, o supă de gălbenuș de ou – un *consommé*[1] și un *minestrone* – o tocăniță. Alte și alte produse au completat rînd pe rînd lista celor ce lipseau: uleiul, zahărul, orezul, detergenții și chiar vestitul *pisco*[2] din Elqui, cu care turiștii modești își îndulceau nopțile în tabere.

Pe acest teren bine pregătit, și-a făcut apariția, cu camioneta lui ce scîrțîia din toate încheieturile, deputatul Labbé, care a convocat populația micii localități portuare să îl asculte. Cu părul dat cu briantină precum Gardel[3] și cu un surîs asemănător celui afișat de generalul Perón[4], el a găsit o audiență parțial sensibilă în persoana nevestelor de pescari și a soțiilor turiștilor, atunci cînd a acuzat guvernul că este incapabil, că a oprit producția și a provocat cea mai defectuoasă aprovizionare din istoria lumii: nici bieții sovietici nu suferiseră, în timpul celui de-al doilea război mondial, o foamete atît de mare ca a eroicului popor chilian, iar copiii rahitici din Etiopia erau viguroși în comparație cu fiii noștri malnutriți; exista o singură soluție pentru a salva Chile din ghiarele definitive și sîngeroase ale marxismului: să se protesteze atît de zgomotos, lovind în crătiți, încît „tiranul" –

[1] Supă franțuzească (fr.).

[2] Rachiu tipic chilian.

[3] Vestit compozitor și interpret argentinian de tangouri din secolul trecut.

[4] Juan Domingo Perón (1895-1974), militar și om politic argentinian, ale cărui vederi politice de tinerețe se înrudeau cu fascismul european.

așa l-a numit pe președintele Allende – să surzească și, în mod paradoxal, să-și plece auzul la plîngerile populației și să își dea demisia. Atunci s-ar întoarce Frei[1] sau Alessandri[2], sau oricare democrat pe care l-ați dori, și am avea în țară libertate, democrație, carne, pui și televiziune în culori.

Discursul, care a provocat unele aplauze ale femeilor, a culminat cu o frază pronunțată de tovarășul Rodríguez, care și-a părăsit porția de *minestrone* făcînd o indigestie precoce, la auzul peltelei deputatului:

– Scoica mă-tii! Fără să se folosească de microfon, încrezător în plămînii săi proletari, a mai adăugat complimentului și cîteva informații de care „tovărășelele" nu se puteau lipsi, de nu voiau să se lase duse de nas de vrăjitorii aceia cu guler și cravată ce sabotează producția, îngrămădesc alimentele în pivnițele lor, cauzînd o artificială aprovizionare defectuoasă, ce se lasă cumpărați de imperialiști și complotează pentru a înlătura de la putere guvernul popular. Cînd aplauzele femeilor au încoronat vorbele sale, și-a tras viguros pantalonii în sus și l-a privit sfidător pe Labbé care, maestru în analiza condițiilor obiective, s-a mărginit să surîdă ca un hamal și să laude ceea ce mai supraviețuise din democrația chiliană și îngăduia realizarea unei dezbateri la nivel atît de înalt.

În zilele ce au urmat, contradicțiile procesului, cum spuneau sociologii la televiziune, s-au făcut simțite în micul port în chip mai mult riguros decît retoric. Pescarii, mai bine dotați datorită creditelor acordate de guvernul socialist și, poate, stimulați de popularul cîntec al formației Quilapayún, cu rimele lui alese „să nu-mi spui că nu merluciu, Maripusa,

[1] Eduardo Frei (1911-1982), fost președinte chilian, învins de Salvador Allende în alegerile din 1970. A condus în mod vizibil opoziția împotriva Guvernului Unității Populare condus de Allende și a sprijinit tacit în 1973 lovitura militară prin care acesta a fost înlăturat de la putere de către generalul Augusto Pinochet.

[2] Jorge Alessandri, președinte chilian (1958-1966); în 1976 a fost, în timpul dictaturii lui Pinochet, președinte al Consiliului de Stat.

că eu chiar înghit merluciu", cu care economiștii și jurnaliștii regimului încurajau consumul de pește autohton în scopul de a ușura alocarea de devize pentru cumpărarea de carne, măriseră producția, iar camionul frigorific care aduna peștele pleca zilnic plin ochi spre capitală.

Cînd, spre amiaza unei zile de joi din luna octombrie, vehiculul vital nu a apărut și pescarii lîncezeau sub puternicele raze ale soarelui de primăvară[1], pescarii și-au dat seama că micul, săracul, dar idilicul lor port nu era străin de tribulațiile restului țării, ce ajunseseră la ei pînă atunci doar prin intermediul radioului și al televizorului care le deținea *doña* Rosa. În noaptea acelei zile de joi, și-a făcut apariția pe ecran deputatul Labbé, în calitate de membru al uniunii camionagiilor, pentru a anunța că aceștia începuseră o grevă nelimitată cu două scopuri: ca președintele să le acorde tarife speciale la cumpărarea pieselor de schimb și, dacă tot venise vorba, ca acesta să își dea demisia.

Două zile mai tîrziu, pescarii au fost redați mării, după ce umpluseră cu putoarea lor portul al cărui aer fusese pe timpuri foarte respirabil și acumulaseră cea mai mare cantitate de muște și șobolani din acele vremuri. După două săptămîni, în care întreaga țară a încercat prin muncă voluntară, mai mult cu patriotism decît cu eficiență, să dreagă ravagiile făcute de grevă, aceasta a luat sfîrșit, lăsînd întregul Chile flămînd și furios. Camionul a revenit, dar pe asprele chipuri ale muncitorilor nu și-a mai făcut apariția surîsul.

[1] Chile se află în emisfera sudică.

Pe Danton, Robespierre, Charles de Gaulle, Jean-Paul Belmondo, Charles Aznavour, Brigitte Bardot, Silvie Vartan şi Adamo, Mario Jiménez i-a decupat fără milă cu foarfecele din manualele de istoria Franţei sau din revistele ilustrate. Alături de un imens poster din Paris, dăruit de singura agenţie de turism din San Antonio, în care un avion al companiei Air France se lăsa zgîriat de vîrful Turnului Eiffel, colecţia de tăieturi a dat zidurilor camerei sale un distins aer cosmopolit. Vertiginoasa lui francofilie era totuşi moderată de unele obiecte autohtone: un steguleţ al Confederaţiei Muncitorilor şi Agricultorilor, o icoană reprezentînd-o pe Sfînta Fecioară María del Carmen, pe care Beatriz o apărase din toate puterile de ameninţarea lui de a o exila în pivniţă, „tancul" Campos într-o imagine glorioasă din vremurile în care echipa de fotbal a Universităţii din Chile era poreclită „baletul măiestru", Dr. Salvador Allende cu eşarfa tricoloră prezidenţială în diagonală şi o foaie smulsă din calendarul editurii Lord Cochrane, care oprea zborul timpului la prima şi – pînă atunci – cea mai lungă dintre nopţile lui de iubire cu Beatriz González.

În acest decor plăcut şi după luni de conştiincioasă activitate, poştaşul a înregistrat, spionînd sensibilele modulaţii

ale aparatului „Sony", un text pe care îl vom reproduce exact aşa cum l-a auzit două săptămîni mai tîrziu Pablo Neruda în biroul său din Paris:

„Unu, doi, trei. Se mişcă săgeata? Da, se mişcă (tuse, pentru a-şi drege glasul). Dragă *Don* Pablo, vă mulţumesc foarte mult pentru dar şi pentru scrisoare, deşi scrisoarea ar fi fost de ajuns pentru a ne face fericiţi. Dar aparatul «Soni» este foarte bun şi interesant, iar eu încerc să scriu poeme, spunîndu-le direct, fără să le scriu. Pînă acum nu s-a întîmplat nimic demn de semnalat. Am întîrziat să împlinesc ceea ce m-aţi rugat, pentru că acum la Isla Negra nu pridídim cu treaba. Aici au instalat o tabără de vacanţă pentru muncitori, şi eu lucrez la bucătăria locantei. O dată pe săptămînă mă duc cu bicicleta pînă la San Antonio şi aduc două-trei scrisori care sosesc pentru turişti. Noi sîntem cu toţii bine şi mulţumiţi, şi avem o mare noutate, de care vă veţi da seama mai încolo. Pun pariu că sînteţi deja foarte curios. Ascultaţi-mă fără să daţi caseta pe repede înainte. Cum nu ştiu la ce oră veţi afla vestea cea bună, nu vă voi răpi prea mult din preţiosul timp al domniei voastre. Singurul lucru pe care aş dori să vi-l spun este că ce chestie mai e şi viaţa asta. Domnia voastră vă văitaţi că zăpada vă ajunge pînă la urechi şi – staţi să vedeţi – eu n-am văzut niciodată în toată viaţa mea nici măcar un fulg de nea. Doar la cinematograf, desigur. Mie mi-ar plăcea să fiu cu domnia voastră la Paris, înotînd în zăpadă. Umplîndu-mă de zăpadă ca şoarecele de făină la moară. Ce ciudat că aici nu ninge de sărbători. Desigur că vinovat de asta este imperialismul yankeu! Oricum, drept mulţumire pentru frumoasa scrisoare şi pentru cadoul domniei voastre, vă dedic acest poem pe care l-am scris pentru domnia voastră, inspirîndu-mă din odele pe care le-aţi scris, şi care se numeşte – nu am găsit un titlu mai scurt – *Odă zăpezii ce cade peste Neruda la Paris* (pauză şi tuse, pentru a-şi drege glasul):

Suavă tovarășă a pașilor mei neștiuți,
lapte bogat al cerurilor,
șorț imaculat al școlii mele,
cearșaf al călătorilor tăcuți
ce merg dintr-o pensiune-ntr-alta
în buzunare c-un portret mototolit.
Ușoară și plurală domnișoară,
aripă a mii și mii de porumbei,
batistă ce își ia adio
de la nici nu știu ce.
Te rog, palida mea frumoasă,
cazi cu iubire peste Neruda la Paris,
învăluie-l sărbătorește
în albul tău veșmînt de amiral
și du-l cu galionul tău ușor
în portul unde toți îi simțim lipsa.

(Pauză) Ei bine, aici se termină poemul şi urmează sunetele pe care mi le-ați cerut. Unu, vîntul la clopotnița din Isla Negra. (Urmează aproximativ un minut de vînt peste clopotnița din Isla Negra.) Doi, eu, bătînd clopotul cel mare în clopotnița din Isla Negra. (Urmează șapte dangăte de clopot.) Trei, valurile pe stîncile din Isla Negra. (Urmează un montaj în care marea lovește puternic în stînci, probabil o înregistrare făcută pe furtună). Patru, cîntecul pescărușilor. (Două minute cu un curios efect stereofonic, în care se pare că cel care înregistra se apropia pe șest de pescărușii ce făceau popas şi încerca să îi sperie pentru a-i face să își ia zborul, astfel încît nu numai că li se percep strigătele, ci şi nenumăratele lor bătăi din aripi de o sincopată frumusețe. În mijlocul înregistrării, cam pe la secunda patruzeci şi cinci, se aude vocea lui Mario Jiménez care strigă: „Tacă-vă fleoanca, mama mă-sii!"). Cinci, stupul de albine. (Aproape trei minute de zumzete, într-un periculos prim-plan pe fondul lătrăturilor unor cîini şi al trilurilor unor păsări greu de

identificat.) Şase, retragerea mării. (Un moment antologic al înregistrării, în care se pare că reportofonul urmează îndeaproape refluxul, cînd marea se agaţă furtunos de pămînt, pînă ce apele se topesc în valurile cele noi. Poate să fie o înregistrare în care Jiménez fuge o dată cu apa înghiţită de mare şi intră în mare, pentru a prinde preţioasa fuziune.) Şi şapte (frază intonată cu evident suspans, urmată de o pauză): *Don* Pablo Neftalí Jiménez González. (Urmează cam zece minute de plîns strident al unui nou-născut.)

Economiile pe care Mario Jiménez le destinase unei incursiuni în orașul luminilor au fost cheltuite pe limba sugarului Pablo Neftalí care, nefiindu-i de ajuns să golească sînii Beatricei, se distra sugînd niște robuste porții de lapte cu cacao care, deși obținute cu reducere de preț de la Serviciul Medical Național, ar fi făcut să sîngereze orice buget. Cînd a împlinit un an de viață, Pablo Neftalí nu numai că se pricepea să sperie cu îndemînare pescărușii, așa cum nespus de poetic prezisese nașul său, ci mai și dădea dovadă de o curioasă pricepere de a-și provoca accidente. Mergea tîrîș spre stîncile mării cu pasul mare și moale al pisicilor, pe care le imita doar pînă la destinație, pentru ca apoi să-și spargă capul în apa oceanului, înțepîndu-și bucile în bancurile de arici de mare, lăsîndu-și degetele ciugulite de raci, pilindu-și nasul pe stelele de mare, înghițind atîta apă sărată, încît în trei luni a fost dat mort de trei ori. Mario Jiménez era adeptul unui socialism utopic, dar, sătul să-și tot arunce viitorii bani problematici în buzunarul medicului pediatru, a înjghebat o cușcă de lemn în care își arunca mult iubitul fiu, cu convingerea că doar astfel putea să doarmă în timpul siestei, fără ca aceasta să culmineze cu o înmormîntare.

Și, cînd micuțului Jiménez i-au dat dinții, tocmai în gratiile acestei cuști a încercat să-și ascută caninii de lapte.

Gingiile împodobite cu ţepe de lemn au introdus un alt personaj în locantă şi în sîngerîndul buget al lui Mario: dentistul.

Astfel încît, cînd Televiziunea Naţională a anunţat la amiază că în noaptea aceea aveau să transmită imagini cu Pablo Neruda, mulţumind la Stockholm pentru acordarea Nobelului pentru Literatură, au trebuit să se împrumute, pentru a organiza petrecerea cea mai zgomotoasă şi mai stropită cu băuturi de care aveau să-şi amintească în tot ţinutul.

Telegrafistul a adus de la San Antonio un ieduţ tranşat de un măcelar socialist la un preţ acceptabil: „piaţa cenuşie", a precizat. Dar tot oficiile lui au făcut posibilă şi prezenţa lui Domingo Guzmán, un muncitor zdravăn din port care îşi consola durerile de lumbago, lovind pe timp de noapte într-o baterie Yamaha – din nou japonezii – la localul „La rueda"[1], spre deliciul şoldurilor ce noapte de noapte deveneau senzuale şi feroce, dansînd pe ritmurile lui cel mai bun repertoriu de *cumbias falsas*[2] pe care, cu tot respectul, Luisín Landáez le adusese în Chile.

Pe locurile din faţă ale Fordului 40 stăteau telegrafistul şi Domingo Guzmán, iar pe cele din spate Yamaha şi ieduţul. Au sosit devreme, împodobiţi cu cocarde, panglici socialiste şi steguleţe chiliene de plastic, şi i-au înmînat ieduţul văduvei lui González, care a declarat solemn că se pleca în faţa poetului Neruda, dar că avea să bată în cratiţă[3], ca şi celelalte doamne din Santiago, pînă cînd comuniştii aveau să plece de la guvernare. „Se vede că sînt mai buni poeţi decît guvernanţi", a tras ea concluzia.

Asistată de grupul de turiste, *allendiste* iredentiste şi capabile să facă *knock-out* pe oricine ar fi găsit nod în papură

---

[1] Roata (sp.).

[2] Dans tipic columbian de origine africană, la ale cărui origini se află dansul *cumbé*. Dansatorii poartă în mână o luminare aprinsă, iar ritmurile sînt bătute de tobă.

[3] Cînd, în timpul guvernării socialistului Allende, au început să lipsească alimentele, femeile organizau manifestaţii de stradă în timpul cărora protestau lovind cu lingurile în cratiţele goale.

Unității Populare, Beatriz a pregătit o salată cu atîtea contribuții ale țărănimii locale, încît a trebuit să aducă la bucătărie cada de baie, pentru ca în ea să poată naufragia lăptuci tumultuoase, țeline oroglioase, tomate săltărețe, *acelgas*[1], morcovi, hrean, cartofi dulci și buni, coriandru tenace, busuioc. Numai pentru maioneză s-au folosit paisprezece ouă și chiar i s-a încredințat lui Pablo Neftalí delicata misiune de a spiona găina spaniolească și de a fredona *Venceremos*[2] ori de cîte ori aceasta avea să-și depună oul zilnic, pentru a-l putea sparge în delicatesa galbenă ce urma să iasă consistentă grație faptului că nici una dintre femei nu avea ciclu în după-amiaza aceea.

N-a fost cocioabă de pescar pe care Mario să nu o viziteze pentru a duce invitația la petrecere. A dat roată prin micul golf și prin tabăra turistică, sunînd din clacsonul bicicletei și radiind de o fericire comparabilă numai cu cea pe care o simțise cînd Beatriz îl expulzase din placentă pe micuțul Pablo Neftalí, care avea deja pletele lui Paul McCartney. Un Premiu Nobel în Chile, chiar dacă e de Literatură, i-a îmbărbătat „tovarășul" Rodríguez pe turiști, este o glorie pentru Chile și o victorie pentru președintele Allende. Nici nu a terminat bine fraza aceasta că tînărul tată Jiménez, victimă a unei indignări ce i-a electrizat fiece nerv în parte și vîrful fiecărui fir de păr, l-a luat de cot și l-a dus sub o salcie plîngătoare. La umbra copacului și cu autocontrolul desprins din filmele lui George Raft, Mario i-a lăsat tovarășului Rodríguez cotul în pace și, umezindu-și buzele uscate de furie, i-a spus calm:

– Vă amintiți, tovarășe Rodríguez, de acel cuțit de bucătărie care, într-o zi și din întîmplare, mi-a căzut pe masa unde prînzeați?

---

[1] *Beta vulgaris*, din familia quenopodiaceelor, plantă horticolă comestibilă cu frunze late și cărnoase și nervuri proeminente. Se folosește în salate și mîncăruri.

[2] Vom învinge (sp.).

– Nu l-am uitat, a replicat activistul, mîngîindu-şi pancreasul.

Mario a încuviinţat, şi-a încordat buzele, de parcă ar fi fluierat după un cotoi, şi apoi şi-a trecut peste ele razanta unghie a degetului mare.

– Încă îl mai am, a spus.

Lui Domingo Guzmán i s-au alăturat la ghitară Julián de los Reyes, la maracas micul Pedro Alarcón, la trompetă tovarăşul Rodríguez, care optase pentru a-şi pune ceva în gură în chip de lacăt, şi Rosa, văduva lui González, voce. Repetiţia a avut loc pe ringul de dans al locantei şi toată lumea a ştiut dinainte că seara avea să se danseze *La vela* (*of course*, după cum a spus oculistul Radomiro Spotorno care a venit gratis la Isla Negra, pentru a îngriji ochiul lui Pablo Neftalí, cu vicleniе ciugulit de găina spaniolească în clipele în care infantele îi scruta fundul, pentru a anunţa la timp oul), *Poquita fe*[1], date fiind presiunile văduvei, ce se simţea mai în ton cu temele sentimentale şi cu fîţîiala roşie a imortalelor melodii *Tiburón, tiburón*[2], *Cumbia din Macondo*[3], *Lo que pasa es que la banda está borracha y*[4] şi – mai mult datorită distracţiei lui Mario Jiménez decît îndrăznеţei pisălogeli a tovarăşului Rodríguez – *No me digas que merluza no, Maripusa*[5].

Lîngă televizor, poştaşul a pus un steag chilian, cărţile Losada imprimate pe hîrtie de biblie şi deschise la pagina cu autograful, un pix verde al poetului, pe care Jiménez îl dobîndise pe căi deloc nobile, drept pentru care nu vom intra în detalii, şi aparatul „Sony" care, în chip de uvertură sau aperitiv – căci Mario Jiménez nu accepta să se mănînce vreo măslină sau să se guste vreo picătură de vin pînă ce

[1] Puţină credinţă (sp.).

[2] Rechin, rechin (sp.).

[3] *Cumbia* din Macondo (satul imaginar în care este situată acţiunea mai multor romane ale lui Gabriel García Márquez) (sp.).

[4] Se-ntîmplă că orchestra s-a-mbătat (sp.).

[5] Nu-mi spune că merluciu nu, Maripusa (sp.)

discursul nu avea să se termine – transmitea cunoscuta *hit parade* de zgomote din Isla Negra.

Totul, hărmălaia, foamea, zăpăceala, repetiția, au luat sfîrșit ca printr-o vrajă cînd, la orele 20, tocmai cînd marea își trimitea briza delicioasă asupra locantei, Canalul Național a adus prin satelit cuvintele cu care și-a încheiat mulțumirile deținătorul Premiului Nobel pentru Literatură, Pablo Neruda. A fost o clipă, o singură secundă, numai una, dar nesfîrșită, în care lui Mario i s-a părut că tăcerea învăluia oamenii de parcă i-ar fi sărutat. Și, cînd Neruda a vorbit din imaginea înzăpezită de pe ecran, și-a imaginat că vorbele lui erau cai cerești ce galopau spre casa bardului, pentru a-și găsi adăpost în ieslele lui.

Ca niște copii în fața unui teatru de păpuși, prin simpla lor atenție, cei care ascultau discursul au făcut reală prezența lui Neruda în locantă. Numai că de data aceasta bardul avea frac și nu un *poncho* ca acela pe care-l purta în timpul escapadelor la bar sau atunci cînd sucombase pentru prima oară în fața frumuseții lui Beatriz González. Dacă Neruda ar fi putut să-și vadă consătenii din Isla Negra așa cum îl vedeau ei pe el, ar fi observat cum li se împietriseră pleoapele de parcă și cea mai ușoară mișcare a feței i-ar fi putut face să-i piardă vreo vorbă. Dacă vreodată tehnica japoneză și-ar perfecționa mijloacele și ar realiza fuziunea dintre ființele electronice și carnale, micuțul sătuc Isla Negra s-ar putea pretinde un precursor al acesteia. Ar face-o fără să se dea mare, învăluit în aceeași nesfîrșită dulceață cu care a sorbit discursul bardului:

„În urmă cu exact o sută de ani, un poet sărac și splendid, cel mai atroce dintre disperați, a scris această profeție: «Á l'aurore, armés d'une ardente patience, nous entrerons aux splendides villes». În zori, înarmați cu o răbdare arzătoare, vom intra în splendidele orașe[1].

[1] Iată și traducerea lui Pablo Neruda în limba spaniolă: *„Al amanecer, armados de una ardiente paciencia, entraremos en las espléndidas ciudades"*.

Cred în această profeţie a lui Rimbaud, clarvăzătorul. Eu vin dintr-o provincie obscură, dintr-o ţară despărţită de celelalte de către geografia ce nu poate fi pusă sub semnul întrebării. Am fost cel mai părăsit dintre poeţi şi poezia mea a fost locală, dureroasă şi ploioasă. Dar am avut întotdeauna încredere în om. Niciciînd nu mi-am pierdut speranţa. De aceea am ajuns, cu poezia şi steagul meu, pînă aici.

În concluzie, trebuie să le spun oamenilor de bună credinţă, oamenilor muncii, poeţilor, că în această frază a lui Rimbaud este exprimat tot viitorul: doar cu arzătoare răbdare vom cuceri splendidul oraş care va aduce lumină, dreptate şi demnitate tuturor oamenilor.

Numai aşa poezia nu va fi cîntată în van."

Vorbele acestea au obţinut aplauzele spontane ale celor din jurul aparatului şi o găleată cu lacrimi de la Mario Jiménez care, abia jumătate de minut după ovaţiile puternice pe care le-au dedicat poetului în picioare, şi-a tras nasul, şi-a frecat pometii plouaţi şi, întorcîndu-se spre primul rînd al asistenţei, a mulţumit zîmbitor în numele lui Neruda, ducîndu-şi o palmă la tîmplă şi agitînd-o ca un candidat la postul de senator. Ecranul a răpit imaginea poetului, înlocuind-o apoi cu cea a crainicei care a citit o ştire pe care doar telegrafistul a ascultat-o, cînd femeia a spus „repetăm": „Un comando fascist a distrus cu o bombă turnurile de înaltă tensiune ale provinciei Valparaiso. Confederaţia Unică a Oamenilor Muncii îi cheamă pe toţi membrii săi, din întreaga ţară, să rămînă în stare de alertă" şi cu douăzeci de secunde mai înainte de a fi furat de la tejghea de către o turistă cam trecută, dar bună ca pîinea caldă, cum avea să istorisească în zori, cînd telegrafistul s-a întors de la dune, unde o însoţise să privească stelele căzătoare („spermatozoizi căzători", l-a corectat văduva).

Pentru că adevărul adevărat e că petrecere a durat pînă cînd s-a sfîrşit. S-a dansat de trei ori *Tiburón a la vista*[1] şi

[1] Rechin la orizont (sp.).

au cîntat toţi în cor „*ay, ay, ay*, te mănîncă rechinul", cu excepţia telegrafistului care, după telejurnal, a umblat abătut şi simbolic pînă cînd turista cam trecută i-a spus, muşcîndu-l de lobul urechii:

– Sigur că după *cumbia* vine *La vela*.

A fost ascultat şi „degustat" de nouă ori cîntecul *La vela*, pînă ce i-a devenit atît de familiar contingentului de turişti, încît, cu toate că avea o temă cam pentru peţit şi *cheek to cheek*, l-au intonat urlînd cît îi ţineau gîturile şi limbile, între două săruturi.

A mers ca uns un potpuriu de vechi teme muzicale din copilăria lui Domingo González, ce conţinea, printre altele: *Piel canela*[1], *Ay, cosita rica, mamá*[2], *Me lo dijo Adela*[3], *A papá le gusta el mambo*[4], *El cha-cha-cha de los cañosos*[5], *Yo no le creo a Gagarín*[6], *Marcianita* şi *Amor desesperado*[7], într-o versiune a văduvei lui González, care a reprodus intensitatea lui Yaco Monti, interpretul ei original.

Noaptea a fost lungă şi nu s-a putut spune că ar fi lipsit vinul. Masa pe care Mario o vedea cu sticlele în bernă era *ipso facto* dotată cu o damigeană „pentru a coborî mai rar în pivniţă". La un anume moment al zilei, jumătate din populaţia cătunului umbla toată alandala printre dune şi, după bilanţul văduvei, perechile nu erau sută la sută aceleaşi ca la biserică sau la registrul civil sfinţit şi certificat. Numai cînd Mario Jiménez a fost cu totul sigur că nici unul dintre invitaţi nu-şi mai putea aminti numele pe care-l purta, ce adresă şi ce număr electoral avea, ca şi ultima adresă a soţului sau a soţiei, a hotărît că petrecerea era un succes şi că promiscuitatea putea continua să prospere fără contribuţia şi prezenţa lui. Cu gestul unui toreador, a

[1] Piele de culoarea scorţişoarei (sp.).
[2] *Ay*, ce lucruşor drăguţ, mamă (sp.).
[3] Mi-a spus-o Adela (sp.).
[4] Tatei îi place mambo (sp.).
[5] *Cha-cha*-ul iubăreţilor (sp.).
[6] Eu nu-l cred pe Gagarin (sp.).
[7] Iubire deznădăjduită (sp.).

desfăcut șorțul lui Beatriz, i-a înconjurat talia mlădioasă și i-a năruit bucuria peste șolduri, așa cum îi plăcea ei, fapt dovedit de suspinele pe care le scotea fără saț, o dată cu neîncetata sevă înnebunitoare ce-i ungea locșorul de nimeni știut. Cu limba în urechea ei și cu mîinile săltîndu-i bucile, i-a pus-o în picioare acolo, în bucătărie, fără să se obosească să-i mai scoată fusta.

– Or să ne vadă, iubitule, a gîfîit fata, potrivindu-și locul pentru ca el să o pătrundă pînă în străfunduri.

Mario a început să-i lovească cu lovituri scurte șoldul și, umplînd de salivă sînii fetei, a murmurat:

– Ce păcat că nu avem aici casetofonul „Sony" să-i înregistrăm acest omagiu lui *don* Pablo.

A avut imediat un orgasm atît de zgomotos, înflăcărat, enorm, ciudat, barbar și apocaliptic, încît cocoșii au crezut că se crăpase de ziuă și au început să strige cucurigu cu crestele umflate, cîinii i-au confundat hăuleala cu sirena trenului de noapte ce se-ndrepta spre sud și au lătrat la lună de parcă s-ar fi supus unei neînțelese înțelegeri, tovarășul Rodríguez, ocupat să înmoaie urechea unei universitare comuniste cu răgușita salivă a unui tangou de Gardel, a avut senzația că un mormînt îi lua aerul din gît, iar Rosa, văduva lui González, a trebuit să acopere, cu microfonul în mînă, osanaua lui Mario, scoțînd încă odată triluri de operetă în *La vela*. Agitîndu-și brațele ca o moară de vînt, femeia i-a îndemnat pe Domingo Guzmán y Pedro Alarcón să bată în talgere și tobe, să scuture din *maracas*, să sufle în trompete și *trutrucas*, sau în lipsa lor să sufle tare, dar maestrul Guzmán, oprindu-l cu o privire pe micuțul Pedro, i-a spus:

– Dumneata stai liniștit, maestre, văduva e atît de săltăreață, pentru că acum e rîndul fiică-sii.

Douăsprezece secunde după această profeție, pe cînd întreaga asistență sobră, beată sau inconștientă trăgea cu urechea la bucătărie de parcă ar fi fost atrasă de un magnet uriaș, pe cînd Alarcón și Guzmán se prefăceau a-și șterge de tricouri palmele transpirate, înainte de a lansa un acompaniament

tremolat, orgasmul lui Beatriz a decolat spre noaptea siderală cu o cadenţă care a dat idei perechilor de pe dune („unul aşa, dragule", i-a cerut turista telegrafistului), a înroşit şi a făcut să strălucească urechile văduvei şi, în insomnia-i din turn, i-a inspirat preotului paroh aceste cuvinte: *„Magnificat, staba, pange lingua, dies irae, benedictus, kirieleison, angelica"*.

La finalul ultimului tril, întreaga noapte a părut că se udă, iar tăcerea care a urmat a avut în ea ceva tulburător şi emoţionant. Văduva a aruncat microfonul inutil pe podeau ringului şi, pe fondul unora dintre primele şi şovăielnicele aplauze ce veneau dinspre dune şi stînci, la care mai apoi s-au raliat entuziaştii orchestrei din locantă, ca şi experimentaţii turişti şi pescari, într-o adevărată cascadă ce a culminat cu un patriotic „Trăiască Chile, fir-ar să fie!" al inefabilului tovarăş Rodríguez, s-a dus la bucătărie pentru a descoperi cum străluceau în întuneric ochii în extaz ai fiicei şi ai ginerelui său. Arătînd cu degetul mare peste umăr, a scuipat perechii cîteva cuvinte:

– Ovaţiile sînt pentru turturei.

Beatriz şi-a acoperit faţa muiată de lacrimi de fericire, simţind că aceasta îi ardea brusc înroşită.

– Oh, ţi-am spus eu!

Mario şi-a pus pantalonii şi i-a legat strîns cu funia.

– Ei bine, coană mare, uită ruşinea pe care o sărbătorim în seara asta.

– Ce sărbătorim? a mugit văduva.

– Premiul Nobel luat de *don* Pablo. Nu vezi că am cîştigat, doamnă?

– Am cîştigat? *Doña* Rosa a fost pe punctul de a închide pumnul şi de a-i da cu el un bacşiş în limba lui hulitoare sau de a-i da un şut în bine hrănitele şi ireproşabilele lui ouă. Dar, în lipsă de inspiraţie, a hotărît că era mai demn să recurgă la un proverb: „Să mergem la arat, a spus musca", a conchis înainte de a trînti uşa.

În conformitate cu fişa doctorului Giorgio Solimano, pînă în 1973, tînărul Pablo Neftalí căzuse victimă următoarelor boli: rubeolă, pojar, vărsat, bronşită, enterogastrită, amigdalită, faringită, colită, entorsă la călcîi, deviaţie de sept, contuzii ale osului tibia, traumatism encefalocranian, arsuri de gradul al doilea la braţul drept, cînd a vrut să scoată găina spaniolească dintr-o cratiţă, şi infecţie la degetul mic de la piciorul stîng, după ce a călcat într-un arici atît de mare, încît, după ce Mario i l-a scos din picior, smulgîndu-l răzbunător, a ajuns pentru cina întregii familii, adăugîndu-i-se doar puţin *pebre*[1].

Erau aşa de curente drumurile făcute în goană la postul de prim ajutor al Spitalului din San Antonio, că Mario Jiménez a destinat rămăşiţele pămînteşti ale deja utopicului bilet pentru Paris cumpărării unui scuter, care să îi permită să ajungă repede şi sigur în port, ori de cîte ori Pablo Nefatlí îşi masacra cîte o parte a trupului. Acest vehicul a adus şi o altfel de uşurare în familie, căci încetarea lucrului şi intrarea în grevă a camionagiilor, taximetriştilor şi a proprietarilor de magazine au devenit din ce în ce mai frecvente şi au fost nopţi în care din locantă a lipsit pînă şi pîinea, pentru că deja nu se mai găsea făină. Scuterul a fost complicele

[1] Sos de usturoi, lămîie, pătrunjel şi ceva piper (sp.).

explorator cu care Mario s-a desprins încet-încet de bucătărie, pentru a scotoci pe ici, pe colo, pentru a cumpăra cîte ceva cu care văduva să poată aduce bucurie cratițelor.

– Avem bani, avem libertate, dar nu avem ce cumpăra, filosofa văduva, la ceaiurile sociale ale turiștilor din fața televizorului.

Într-o noapte în care Mario Jiménez revedea lecția a doua din cartea *Bonjour, Paris*[1], stimulat de melodia cîntată de Rina Ketty și de Beatriz, care l-a lămurit că trilurile pe care le scotea cînd spunea „r" erau piatra de încercare spre franceza de pe Champs-Elysées, dangătul puternic al unui clopot mult prea familiar l-a distras pentru totdeauna de la neregularitățile verbului *être*[2]. Beatriz l-a văzut ridicîndu-se în trans㠹i ducîndu-se la fereastră, pe care a deschis-o larg, pentru a asculta întreaga sonoritate a celui de-al doilea dangăt, ale cărui unde i-au scos pe localnici din case.

Ca un somnambul, și-a atîrnat geanta de piele pe umăr și era gata-gata să iasă în stradă, cînd Beatriz l-a oprit punîndu-i o cheie-n gît și spunîndu-i o frază foarte în stil González:

– Satul nostru nu suportă două scandaluri în mai puțin de un an.

L-a dus pe poștaș pînă în fața oglinzii și, dovedindu-i că nu purta drept haine altceva decît gentoiul regulamentar care, în actuala lui poziție, abia de-i acoperea o bucă, s-a adresat propriei lui imagini:

– *Tu est fou, petit!*[3]

A pîndit noaptea întreagă mersul lunii, pînă cînd imaginea acesteia s-a topit o dată cu zorii. Avea atîtea lucruri să-i spună poetului, că revenirea lui tainică îl punea pe gînduri. Era evident că în primul rînd avea să îl întrebe – *noblesse oblige*[4] –

[1] Bună ziua, Paris (fr.).
[2] A fi (fr.).
[3] Ești nebun, micuțule (fr.).
[4] Dintr-o nobilă obligație (fr.).

despre misiunea diplomatică de la Paris, despre motivele care-l determinaseră să se întoarcă, despre actriţele la modă, toaletele de sezon (poate că va fi adus vreun cadou pentru Beatriz), şi abia apoi avea să abordeze tema de fond: operele sale complete alese, va sublinia *alese*, care umpleau cu frumoasa lor caligrafie albumul deputatului Labbé, alături de o hîrtie în care onorabila Municipalitate din San Antonio anunţa convocarea unui concurs de poezie al cărui premiu întîi urmă să fie o „floare naturală, publicarea textului cîştigător în revista culturală *La Quinta Rueda*[1] şi cinci mii de escudos bani gheaţă". Misiunea poetului urma să fie aceea de a scurma în caiet, pentru a alege unul dintre poeme şi, dacă nu-i era cu prea mare supărare, de a-i face o ultimă stilizare, pentru a-i mări şansele de succes.

S-a pus de strajă în faţa uşii încă înainte de a se deschide brutăria, înainte de a se auzi în depărtare talanga purtată la gît de măgarul lăptarului, înainte de a începe să cînte cocoşii şi de a se stinge lumina unicului felinar. Zgribulit sub o jachetă marinărească groasă, a stat cu ochii pe ferestre, jinduind după un semn de viaţă din interiorul casei. La fiecare jumătate de oră îşi spunea că probabil călătoria bardului fusese nespus de obositoare, că poate acesta se hîrjonea în macaturile lui de Chiloé şi că *doña* Matilde i-o fi adus poate micul dejun la pat, dar nu îşi pierdea speranţa, deşi degetele de la picioare începuseră să îl doară de frig, nădăjduind că pleoapele triste ale bardului aveau să-şi facă apariţia la fereastră, cu zîmbetul acela absent la care visase de atîtea luni încoace.

Spre orele zece ale dimineţii, sub un soare spălăcit, *doña* Matilde a deschis uşa de la intrare, ţinînd în mînă o plasă. Băiatul a venit în grabă să o salute, plesnind bucuros cu palma peste dosul genţii sale şi desenînd în aer volumul nespus de mare al corespondenţei încă neînmînate pe care o conţinea. Femeia i-a strîns călduros mîna, dar a fost suficient ca ochii

[1] A cincea roată (sp.).

ei expresivi să clipească, pentru ca Mario să citească în ei tristețea din spatele cordialității.

– Pablo e bolnav, a spus. A deschis plasa și i-a făcut semn să verse scrisorile în ea.

El a vrut să o întrebe: „Mă lăsați să v-o duc în cameră?", dar s-a simțit învăluit de dulcea gravitate a Matildei și, după ce i-a dat ascultare, a privit în neantul gentoiului și a întrebat, aproape ghicind răspunsul:

– E grav?

Matilde a dat din cap că da și poștașul a făcut doi pași alături de ea spre brutărie, a cumpărat pentru el un kilogram de franzelute și, o jumătate de oră mai tîrziu, împrăștiind frimiturile crocante peste paginile albumului, a luat hotărîrea suverană să concureze pentru premiul întîi cu poemul său *Portret în creion al lui Pablo Neftalí Jiménez González.*

Mario Jiménez a respectat riguros regulile concursului. Într-un plic separat de poem, a pus uşor ruşinat laconica-i biografie şi, doar cu intenţia de a o împodobi un pic, a scris la sfîrşit: „diferite recitaluri". L-a pus pe telegrafist să îi scrie la maşină plicul şi a încheiat ceremonia topind ceară roşie peste plic şi marcînd-o cu sigiliul oficial al Poştei Chiliene.

– La bulin nu te-ntrece nimeni, a spus *don* Cosme, în timp ce cîntărea scrisoarea şi, în calitate de mecena, fura de la sine două mărci poştale.

Zbuciumul l-a făcut nervos, dar cel puţin i-a distras atenţia de la neliniştea ce-l încerca, nevăzîndu-l pe bard atunci cînd îi ducea corespondenţa. De două ori a putut asista, fiind foarte devreme, la mici frînturi de dialog între *doña* Matilde şi medic, fără a reuşi totuşi să afle cum se simţea poetul. A treia oară, după ce a lăsat scrisorile, a continuat să dea tîrcoale uşii de la intrare şi, cînd doctorul s-a îndreptat spre maşină, l-a întrebat asudat şi nervos de starea bardului. Răspunsul l-a lăsat mai întîi perplex şi, jumătate de oră mai tîrziu, l-a trimis la dicţionar:

– Staţionară.

Pe 18 septembrie 1973, *La Quinta Rueda* avea să publice, cu ocazia aniversării independenţei naţionale, o ediţie specială, în ale cărei pagini principale şi cu litere mari avea să

apară poemul premiat. Cu o săptămînă înaintea acelei date pline de tensiune, Mario Jiménez a visat că *Portret în creion al lui Pablo Neftalí Jiménez González* cîştiga premiul şi că Pablo Neruda în persoană îi întindea floarea naturală şi cecul. Din acel paradis l-au trezit nişte ciocănituri enervante în fereastră. Blestemînd, s-a dus pe pipăite pînă la geam şi, deschizîndu-l, l-a zărit pe telegrafist care, ascuns sub un *poncho*, i-a întins dintr-o singură mişcare minusculul radio ce emitea un marş german cunoscut drept *Alte Kamaraden*. Ochii îi atîrnau ca doi struguri trişti în ceaţa cenuşie. Fără să spună un cuvînt şi fără să-şi schimbe expresia, a căutat pe scala aparatului şi, rînd pe rînd, din fiecare post a răsunat aceeaşi muzică marţială, cu timpanele, trompetele, tubele şi cornurile lichefiate de micile difuzoare. Apoi, telegrafistul a ridicat din umeri şi, ascunzînd cu un gest nesfîrşit şi mult întîrziat radioul sub complicatul său *poncho*, a spus cu gravitate:

– Am şters-o!

Mario şi-a trecut degetele prin păr şi, luîndu-şi jacheta marinărească, a sărit pe fereastră, îndreptîndu-se spre scuter.

– Mă duc să caut scrisorile poetului, a spus.

Telegrafistul i-a aţinut calea cu hotărîre şi a apucat strîns cu mîna volanul vehiculului.

– Vrei să te sinucizi?

Cei doi au ridicat privirile spre cerul înceţoşat şi au văzut trecînd spre port trei elicoptere.

– Dă-mi cheile, şefu', a strigat Mario, adăugînd la zgomotul elicopterelor pe cel al motorului de la Vespa sa.

Don Cosme i le-a întins şi apoi a reţinut pumnul băiatului:

– Pe urmă aruncă-le în mare. Aşa cel puţin le frecăm puţin ridichea ticăloşilor ăstora.

La San Antonio, trupele ocupaseră clădirile publice, iar mitralierele se roteau ameninţătoare în fiecare balcon, mişcîndu-se ca un pendul. Străzile erau aproape goale şi înainte de sosirea poştei a putut auzi zgomote de armă înspre nord. La început izolate, apoi mai intense. În uşă, un recrut care

fuma, chircit de frig, a intrat în alertă cînd Mario a ajuns lîngă el, zdrăngănind cheile.

– Cine eşti? l-a întrebat, trăgînd un ultim fum din ţigară.

– Lucrez aici.

– Ce faci?

– Păi, poştaş.

– Mai bine du-te acasă!

– Mai întîi trebuie să scot scrisorile.

– Nici vorbă! Încăierarea de stradă e cu gloanţe şi tu încă mai zăboveşti pe-acilea.

– Păi asta mi-e treaba.

– Ia-ţi scrisorile şi du-te să te schimbi, ai auzit?

S-a dus la repartitor şi a scociorît prin corespondenţă, dînd deoparte cinci scrisori adresate bardului. Apoi s-a dus la telex şi, ridicînd foaia ce curgea ca un covor peste podea, a observat aproape douăzeci de telegrame urgente adresate tot poetului. A rupt foaia dintr-o singură mişcare, a rulat-o pe braţul stîng şi a pus-o în geantă alături de scrisori. Tirul se înteţise acum în direcţia portului şi tînărul a privit la pereţii cu podoabele militante puse de *don* Cosme: portretul lui Salvador Allende putea rămîne, pentru că, atîta timp cît nu se schimbau legile în Chile, el contniua să fie preşedinte constituţional, chiar dacă ar fi fost mort, dar confuza barbă a lui Marx şi ochii de foc ai lui Che Guevara i-a dat jos şi i-a înghesuit în geantă. Înainte de a ieşi, a făcut ceva ce l-ar fi bucurat pe şeful său, oricît de abătut ar fi fost: şi-a pus şapca oficială de poştaş, ascunzîndu-şi părul încurcat şi turbulent care acum, în faţa tunsorii riguroase a soldatului, i s-a părut definitiv clandestin.

– Totul e-n ordine? l-a oprit recrutul cînd dădea să iasă.

– Totul e-n ordine.

– Ţi-ai pus şapca de poştaş, nu-i aşa?

Mario a pipăit timp de cîteva secunde calota tare a şepcii, de parcă ar fi vrut să verifice dacă, într-adevăr, îi acoperea părul, şi cu un gest dispreţuitor şi-a tras cozorocul peste ochi.

– De aici înainte trebuie să ne folosim capul numai pentru portul şepcii.

Soldatul şi-a umezit buzele cu vîrful limbii, şi-a pus din nou ţigara între dinţii din faţă, a scos-o o clipă pentru a scuipa un firicel auriu de tutun şi, studiindu-şi bocancii, i-a spus lui Mario fără să îl privească:

– Spală putina, iepuraşule.

În apropierea casei lui Neruda, un grup de soldaţi ridicase o barieră şi, în spatele ei, un camion militar lăsa să se rotească în tăcere lumina sirenei. Ploua uşor; venea dinspre mare o burniţă rece, mai mult supărătoare decît umedă. Poştaşul a luat-o pe scurtătură şi, din vîrful micii coline, cu obrajii plini de noroi, a analizat situaţia: strada poetului era blocată spre nord şi păzită de trei recruţi lîngă brutărie. Militarii îi pipăiau pe toţi cei care trebuiau să treacă în mod obligatoriu pe acolo. Fiecare dintre hîrtiile din portmoneu o citeau mai mult cu dorinţa de a-şi alina plictisul decît cu minuţiozitate subversivă; dacă trecătorul ducea o plasă, îi cereau fără violenţă să le arate obiectele din ea unul cîte unul: detergentul, cutia cu fidea, cutia cu ceai, merele, kilogramul de cartofi dulci. Apoi îi îngăduiau să treacă, fluturînd plictisiţi din mînă. Deşi totul era nou, lui Mario i s-a părut că purtarea militarilor era una de rutină. Recruţii deveneau duri şi-şi accelerau uneori mişcările, cînd îşi făcea apariţia vreun locotenent cu mustăţi şi voce zgomotoasă şi ameninţătoare.

Le-a scrutat manevrele fără încetare pînă la venirea amiezei. Apoi a coborît cu grijă şi, fără a-şi mai lua scuterul, a făcut un ocol uriaş prin spatele cătunelor neştiute, a ajuns pe plajă la înălţimea cheiului şi, mergînd lipit de faleză, a ajuns la casa lui Neruda.

A ascuns plasa în spatele unei stînci cu muchii ascuțite, dintr-o peșteră situată în apropierea dunelor și, cu cea mai mare precauție pe care i-o îngăduia trecerea frecventă și razantă a elicopterelor care cercetau malul, a întins sulul de hîrtie și timp de o oră a citit telegramele din el. De-abia cînd a sfîrșit, a strîns hîrtia și a ascuns-o sub o piatră. Deși de costișă, drumul pînă la clopotniță nu era prea lung. Dar încă o dată l-a împiedicat să înainteze trecerea avioanelor și a elicopterelor, care reușiseră deja să trimită în exil pescărușii și pelicanii. Datorită abuzivului angrenaj al elicelor și opririi lor bruște deasupra casei în care locuia bardul, acestea i s-au părut a fi niște fiare ce adulmecau, sau niște ochi lacomi și trădători, și și-a înfrînat orice impuls de a urca dealul, riscînd atît să se prăbușească în rîpă, cît și să fie descoperit de cei care păzeau drumul. A încercat să înainteze la adăpostul umbrei. Deși încă nu se lăsase noaptea, costișa abruptă i s-a părut întrucîtva mai apărată, fără prezența soarelui care despica din cînd în cînd norii, lăsînd la vedere rămășițe de sticle sparte și pietricele șlefuite pe plajă.

Odată ajuns în clopotniță, i-a părut rău că nu era prin preajmă vreun izvoraș în care să-și spele zgîrieturile de pe obraji și de pe mîini, din care i se prelingeau firicele de sînge amestecat cu sudoare.

Privind de pe terasă, a văzut-o pe Matilde cu brațele încrucișate pe piept și privirea pierdută în melopeea mării. Cînd i-a făcut un semn, femeia a întors privirea și poștașul, ducînd un deget la buze, a implorat-o să păstreze tăcerea. Matilde a avut grijă ca drumul pînă la odaia poetului să nu intre în raza vizuală a celui care păzea strada și, clipind din ochi, i-a dat voie să meargă în dormitor.

A trebuit să țină o clipă ușa întredeschisă pentru a-l putea distinge pe Neruda în negura cu iz de medicamente, unguente și lemn umed. Cu grija pe care ar fi arătat-o vizitatorul unui templu, a pășit pe covor pînă la patul poetului,

impresionat de respirația lui fierbinte și de aerul care, înainte de a-i ieși pe gură, părea că îi rănește gîtlejul.

– *Don* Pablo, a murmurat încetișor, de parcă și-ar fi potrivit volumul vocii cu lumina slabă a lămpii acoperite cu un ștergar albastru. Acum i se părea că, de fapt, umbra lui era cea care vorbise. Silueta lui Neruda s-a ridicat cu greu din pat, iar ochii ce-și pierduseră strălucirea au cercetat negura:

– Mario?

– Da, *Don* Pablo.

Poetul a întins brațul fără vlagă, dar poștașul nu i-a observat darul în jocul acela de contururi fără volum.

– Apropie-te, băiete.

Odată ajuns lîngă pat, poetul l-a prins de încheietura mîinii și a apăsat-o cu un gest care lui Mario i s-a părut febril și l-a făcut să se așeze la capul patului.

– În dimineața aceasta, am vrut să intru, dar nu am putut. Casa e înconjurată de soldați. L-au lăsat să treacă numai pe doctor.

Un surîs neputincios a întredeschis buzele poetului.

– Eu nu mai am nevoie de doctor, băiete. Mai bine mi-ar trimite direct groparul.

– Nu mai vorbiți așa, domnule poet.

– Nu e rea meseria de gropar, Mario. Înveți filosofie.

Băiatul a descoperit ceașca de pe măsuța de noapte și, îndemnat de un gest al lui Neruda, i-a apropiat-o de buze.

– Cum vă simțiți, *don* Pablo?

– Muribund. În afară de asta, nimic grav.

– Știți ce se petrece?

– Matilde încearcă să-mi ascundă totul, dar eu am un radio japonez minuscul sub plapumă. A tras aer în piept și imediat l-a expirat tremurînd. Omule, cu febra asta mă simt ca peștele-n tigaie.

– O să se termine, domnule poet.

– Nu, fiule. Nu febra o să se termine. Ea mă va termina pe mine.

Cu colţul cearşafului, poştaşul a şters sudoarea care i se scurgea de pe frunte pe pleoape.

– E grav ce aveţi, *don* Pablo?

– Pentru că sîntem în ograda lui Shakespeare, o să-ţi răspund la fel ca Mercutio cînd îşi înfige spada în Tybalt: „Rana nu-i adîncă precum puţul, nici lată precum uşa bisericii, dar e de-ajuns. Întreabă de mine mîine şi vedea-vei ce ţeapăn sînt".

– Vă rog să vă culcaţi.

– Ajută-mă să merg pînă la geam.

– Nu pot. *Doña* Matilde m-a lăsat să intru, pentru că ...

– Sînt peţitorul tău, te-am însurat şi ţi-am născut fiul. Mi-am cîştigat aceste titluri cu sudoarea penei mele şi de aceea îţi cer să mă duci pînă la geam.

Mario a vrut să controleze pulsul poetului, strîngîndu-l de încheietura mîinii. Vena de la gîtul acestuia se zbătea ca un animal.

– Briza e rece, *don* Pablo.

– Răceala ei e relativă! De-ai vedea ce vînt rece-mi suflă prin oase. Ultimul pumnal e primitiv şi ascuţit, băiete. Du-mă pînă la geam.

– Staţi liniştit aici, domnule poet.

– Ce vrei să-mi ascunzi? Oare, dacă deschid fereastra, acolo jos nu mai e marea? Au luat-o şi pe ea? Şi pe ea mi-au băgat-o în cuşcă?

Mario a simţit că răguşeala îl va face să ridice tonul şi că pupilele i se umezeau. Şi-a mîngîiat încetişor obrajii, apoi şi-a băgat degetele în gură ca un copil.

– Marea-i acolo, *don* Pablo.

– Atunci, ce-i cu tine? a gemut Neruda, implorîndu-l din ochi. Du-mă la geam.

Mario şi-a strecurat mîinile sub braţele bardului şi l-a ridicat în picioare lîngă el. Temîndu-se ca acesta să nu leşine, l-a strîns atît de tare, încît a simţit pe propria-i piele frisonul ce l-a străbătut pe poet. Ca un singur om şovăielnic, au

înaintat spre fereastră şi, cu toate că a tras draperia groasă şi albastră, tînărul nu a vrut să privească ceea ce deja vedea în ochii lui Neruda. Lumina roşie a sirenei a pîlpîit intermitent pe pometii poetului.

– O ambulanţă, a rîs bardul cu gura plină de lacrimi. De ce nu un sicriu?

– Veţi fi dus la un spital din Santiago. *Doña* Matilde vă pregăteşte bagajul.

– La Santiago nu e mare. Numai croitori şi chirurgi.

Poetul şi-a lăsat capul pe sticlă şi aceasta s-a aburit de la răsuflarea sa.

– Ardeţi tot, *don* Pablo.

Deodată, Neruda a înălţat privirea în tavan, părînd că observă ceva ce se desprindea printre bîrnele pe care erau înscrise numele prietenilor morţi. Un nou frison i-a atras atenţia poştaşului că poetului îi creştea temperatura. A fost gata să o avertizeze pe Matilde cu un strigăt, dar l-a oprit apariţia unui soldat ce aducea o hîrtie şoferului ambulanţei. Neruda s-a ambiţionat să meargă la cealaltă fereastră de parcă ar fi avut un atac de astm; sprijinindu-l, Mario a simţit că singura forţă a trupului său era mintea.

Zîmbetul şi vocea bardului au fost slabe, cînd i s-a adresat fără să îl privească:

– Spune-mi o metaforă bună, ca să dorm liniştit, băiete.

– Nu-mi vine în minte nici o metaforă, domnule poet, dar ascultaţi bine ce trebuie să vă spun.

– Te ascult, fiule.

– Să vedeţi, astăzi au sosit mai bine de douăzeci de telegrame pentru domnia voastră. Am vrut să vi le aduc, dar, cum casa era înconjurată, am lăsat-o baltă. Domnia voastră mă va ierta pentru ce am făcut, dar n-am avut altă ieşire.

– Ce-ai făcut?

– V-am citit toate telegramele şi le-am învăţat, ca să vi le pot spune pe de rost.

– De unde vin?

– Din multe locuri. Încep cu cea din Suedia?

– Dă-i 'nainte.

Mario a făcut o pauză pentru a-şi înghiţi saliva şi Neruda s-a desprins pentru o clipă şi s-a sprijinit de clanţa uşii. Vîntul sufla peste geamurile murdare de sare şi de praf, făcîndu-le să vibreze. Mario şi-a aţintit privirea asupra unei flori răsturnate peste marginea unui ghiveci de lut nisipos şi a reprodus primul text, avînd grijă să nu confunde cuvintele din diferitele telegrame.

– „Durere şi indignare asasinat preşedinte Allende. Guvern şi popor oferă azil poet Pablo Neruda, Suedia".

– Alta, a spus bardul, simţind că umbre i se suiau în priviri şi că acestea, precum cataracta sau galopul fantomelor, încercau să facă fărîme geamurile pentru a se întîlni cu unele trupuri înceţoşate, pe care le urmăreau cum se ridicau din nisip.

– „Mexic pune dispoziţie poet Neruda şi familie avion rapidă deplasare aici", a recitat Mario, sigur acum că nu era auzit.

Mîna lui Neruda tremura pe clanţa ferestrei, de parcă ar fi năzuit s-o deschidă, dar de parcă ar fi pipăit totodată, cu degetele crispate, aceeaşi materie densă ce-i străbătea venele şi-i umplea gura de salivă. A crezut că vede cum, dinspre valurile metalice ce spărgeau reflexul elicelor de la elicoptere şi răspîndeau peştii argintii ca pe un praf strălucitor, apa construia o casă de ploaie, de lemn ud şi de neatins, deopotrivă numai piele şi timp-intimitate. Un secret susurător i se dezvăluia acum în gîfîiala trepidantă a sîngelui, apa aceea neagră care era viaţă, muncă neştiută a rădăcinilor, secretă bijuterie a nopţilor de rod, convingere veşnică a magmei căreia totul îi aparţine, pe care toate cuvintele o caută, o pîndesc, o bîntuie fără a-i spune pe nume, sau îi spun pe nume în tăcere (singurul lucru sigur este că respirăm şi că încetăm să respirăm, spusese tînărul poet din sud, despărţindu-se de mîna lui, cu care arătase spre un coş cu mere de

sub funebra măsuță de noapte): casa lui din fața mării și casa de apă care acum levita în spatele geamurilor și ele de apă, ochii lui care erau casa lucrurilor, buzele lui care erau casa vorbelor și de-acum se lăsau udate de aceeași apă care într-o zi udase sicriul tatălui său fără să treacă prin paturi, balustrade și alți morți, pentru a da viață și moarte poetului ca o taină ce i se dezvăluia acum și, prin hazardul frumuseții și neantului, sub lava de morți legați la ochi și cu încheieturile mîinilor sîngerînde, îi punea pe buze un poem, astfel încît nu a mai știut dacă a spus, dar Mario a auzit cînd poetul a deschis fereastra și vîntul a deshămat întunericul:

Mă-ntorc la mare-nvăluit în cer;
între un val și altul, tăcerea
cumpănește un suspans primejdios:
viața moare, sîngele se liniștește
pînă ce izbucnește noua mișcare
și răsună glasul nesfîrșirii.

Mario l-a îmbrățișat pe la spate și, ridicînd mîinile pentru a-i acoperi pupilele halucinate, a spus:

– Nu muriți, domnule poet.

Ambulanța l-a dus pe Pablo Neruda la Santiago. Pe drum, a trebuit să treacă de barierele ridicate de poliție și de controalele militare.

La 23 septembrie 1973, Pablo Neruda a murit în Clinica Santa María.

În timp ce agoniza, casa lui din capitală, de la poalele dealului San Cristóbal, a fost jefuită, geamurile au fost sparte, iar apa din robinetele deschise a provocat o inundație.

L-au privegheat printre resturi de moloz și dărîmături.

Noaptea de primăvară era rece și cei care au vegheat sicriul au băut cafele după cafele pînă în zori. Spre orele trei ale dimineții, li s-a alăturat o fată îmbrăcată în negru, care încălcase interdicția, dîndu-și drumul la vale din vîrful dealului.

În ziua următoare, soarele a strălucit discret.

De la San Cristóbal la cimitir, cortegiul a tot crescut pînă cînd, trecînd prin fața florăreselor din Mapocho, o lozincă i-a adus omagiu poetului mort și alta președintelui Allende. Trupele cu baioneta la armă au mărșăluit de-o parte și de alta a cortegiului în stare de alarmă.

Lîngă mormînt, oameni au cîntat *Internaționala*.

Mario Jiménez a aflat de moartea poetului de la televizorul din locantă. Vestea a dat-o un crainic înfumurat, care a pomenit de dispariţia „unei glorii naţionale şi internaţionale". A continuat cu o scurtă biografie a poetului pînă la momentul obţinerii Premiului Nobel şi a încheiat dînd citire unui comunicat, prin care *Junta* Militară îşi exprima consternarea în faţa morţii bardului.

Rosa, Beatriz şi chiar Pablo Neftalí, care se molipsiseră de muţenia lui Mario, l-au lăsat în pace. Au spălat vasele de la cină, au salutat fără nici un fel de emfază pe ultimul turist care avea să ia trenul de noapte spre Santiago, au muiat la nesfîrşit pliculeţul de ceai în apa fiartă şi au rîcîit cu unghiile cel din urmă rest de mîncare lipit pe muşamaua meselor.

În timpul nopţii, poştaşul nu a putut dormi şi a privit, cu ochii aţintiţi în tavan, trecerea orelor, fără să se gîndească la nimic. Spre orele cinci ale zorilor, a auzit nişte maşini frînînd în faţa uşii de la intrare. A privit pe fereastră şi un bărbat cu mustăţi i-a făcut semn să iasă. Mario şi-a pus tricoul de marinar.

– Da, domnule.

– Mario Jiménez, de profesie poştaş?

– Poştaş, domnule.

Tînărul îmbrăcat într-un impermeabil a scos o fişa cenuşie dintr-un buzunar şi a parcurs-o într-o clipită.

– Născut la 7 februarie 1952?

– Da, domnule.

Tînărul l-a privit atunci pe bărbatul mai în vîrstă şi acesta i s-a adresat lui Mario:

– Bine. Trebuie să mergi cu noi.

Poştaşul şi-a şters palmele de coapse.

– De ce, domnule?

– Avem a-ţi pune unele întrebări, a spus bărbatul cu mustăţi, punînd o ţigară între dinţi şi pipăindu-şi apoi buzunarele ca şi cum ar fi căutat chibriturile. A văzut privirea lui Mario venindu-i în întîmpinare. Un demers de rutină, a confirmat apoi, cerîndu-i cu un gest foc celui care îl însoţea. Acesta i-a făcut semn cu capul că nu.

– Nu aveţi a vă teme de nimic, i-a spus apoi cel cu impermeabilul.

– După aceea vă veţi putea întoarce acasă, a spus bărbatul cu mustăţi, arătîndu-i ţigara unei persoane ce scosese capul pe fereastra uneia dintre cele două maşini fără număr de înmatriculare, care aşteptau în stradă cu motorul încins.

– E un demers de rutină, a adăugat tînărul care purta impermeabil.

– Răspunzi la două întrebări şi apoi te întorci acasă, a spus cel cu mustăţi, ducîndu-se spre bărbatul din maşină, care acum arăta o brichetă din aur. Bărbatul cu mustăţi s-a aplecat şi atunci deputatul Labbé a aprins brusc flacăra mare a brichetei. Mario a văzut cum mustăciosul se înălţa, trăgînd aer în piept şi înteţind focul ţigării, apoi cum făcea un semn tînărului cu impermeabil, îndemnîndu-l să se apropie de celălalt automobil. Acesta nu s-a atins de Mario. S-a mulţumit doar să arate spre Fiatul negru. Maşina deputatului Labbé a pornit încetişor, iar Mario şi însoţitorul său s-au apropiat de celălalt vehicul. La volan stătea un bărbat cu ochelari negri, care asculta ştirile. Cînd a intrat în maşină, Mario a izbutit să audă crainicul care anunţa că militarii ocupaseră Editura Quimantú şi puseseră sechestru pe ediţiile mai multor reviste subversive, cum erau *Nosotros los chilenos*[1], *Paloma*[2] şi *La Quinta Rueda*.

[1] Noi chilienii (sp.).

[2] Porumbelul (sp.).

Epilog

Mulţi ani după aceea, am aflat din revista *Hoy*[1] că un redactor literar al revistei *La Quinta Rueda* a revenit în Chile din exilul său mexican. Era un fost coleg de liceu şi i-am telefonat, pentru a-i da o întîlnire. Am vorbit un pic despre politică şi mai ales despre posibilitatea ca, într-o zi, ţara noastră să revină la democraţie. Mi-a istorisit timp de cîteva minute cîte ceva din experienţa exilului său şi, după ce am cerut şi ce-a de-a treia ceaşcă cu cafea, l-am întrebat dacă, din întîmplare, nu-şi amintea cumva de numele pe care îl purta autorul unui poem premiat de *La Quinta Rueda*, pe care cu siguranţă că revista îl publicase în ziua de 18 septembrie, în chiar anul Loviturii de Stat.

– Desigur, mi-a spus. Era un poem excelent de Jorge Teillier.

Eu beau cafeaua fără zahăr, dar am mania să o amestec cu linguriţa.

– Nu-ţi aminteşti oare, l-am întrebat, de un text cu un titlu oarecum ciudat: *Portret în creion al lui Pablo Neftalí Jiménez González*?

Prietenul meu a ridicat zaharniţa, ţinînd-o o clipă în aer, încercînd să-şi amintească. Apoi a făcut semn cu capul că nu. Nu-şi amintea. Mi-a întins zaharniţa, dar eu am acoperit-o repede cu mîna.

– Nu, mulţumesc, i-am spus. O beau amară.

---

[1] Azi (sp.).